

Styrets medlemmer

Vår saksbehandler / tlf.

Vår ref.

Oslo,

Ingvild Bjerkholt/97022368

2025/9910

15.10.2026

Styremøte 6/26, 22. oktober – innkalling

Vi viser til kontakt og innkaller med dette styrets medlemmer til styremøte 6/26. Møtestart torsdag 22. oktober kl. 10:00 i Forskningsrådets lokaler, møteslutt kl. 16:00.

Vedlagt oversendes saksdokumenter.

Om praktiske spørsmål, ta kontakt med Ingvild Bjerkholt, tlf. 97022368/e-post inb@forskningsradet.no.

Med vennlig hilsen
Norges forskningsråd

Mari Sundli Tveit

Adm. direktør

Norges forskningsråds styre

Dato**Sted**

Torsdag 22. oktober 2026
kl 10:00 – 15.30

Forskningsrådets lokaler

Sak S 62/26	Godkjenning av sakslisten	10:00-
-------------	---------------------------	--------

Sak S 63/26	Godkjent vedtaksprotokoll fra styremøte 4/26, 1. juni	
-------------	---	--

Sak S 64/26	Spørsmål om habilitet	
-------------	-----------------------	--

Sak S 65/26	Skriftlige og muntlige orienteringer	- 11.00
-------------	--------------------------------------	---------

Sak S 66/26	Innspill til forskningsprioriteringer i statsbudsjettet 2028	11.00 – 12.00
-------------	--	---------------

	LUNSJ	12.00 – 12.45
--	-------	---------------

Sak S 67/26	Godkjenning av porteføljeplan for samisk samfunn og kultur	12.45 – 13.15
-------------	--	---------------

Sak S 68/26	Prognoser for utbetalinger i 2026	13.15 – 13.45
-------------	-----------------------------------	---------------

Sak S 69/26	Tertialrapport 2. tertial	13.45 – 14.15
-------------	---------------------------	---------------

Sak S 70/26	Årshjul	14.15 – 14.20
-------------	---------	---------------

Sak S 71/26	Eventuelt	14.20 – 14.30
-------------	-----------	---------------

Sak S 72/26	Vedtaksprotokoll godkjennes	14.30 – 14.45
-------------	-----------------------------	---------------

Sak S 73/26	Oppsummering - Dialog mellom styret og adm. direktør	14.45 – 15.15
-------------	---	---------------

Styremøte 5-26, 10. september

tor. 10 september 2026, 10:00 - 16:30

Norges forskningsråd, Hassel 3

Deltakere

Styret

Gunnar Bovim (Styreleder), Birger Vikøren (Nestleder), Paula Eerola, Gøril Hannås, Gunnar Hovland, Iselin Marstrander, Linda Nøstbakken, Lillian Margrethe Baltzrud (valgt av de ansatte), Per Magnus Kommandantvold (valgt av de ansatte)

Fra Forskningsrådet

Mari Sundli Tveit, Benedicte Løseth, Anne Kjersti Fahlvik, Eva Irene Falleth, Jesper Werdelin Simonsen, Tove Stølen, Torild Uribarri, Stig Slipersæter, Ingvild Bjerkholt, Tobias Ellingsen

Emmy Gram Lauvanger (Til stede ved: Sak S 53/26), Johan Skivik Aubell (Til stede ved: Sak S 54/26, Sak S 58/26.1), Marianne Jensen (Til stede ved: Sak S 55/26), Heidi Dybesland (Til stede ved: Sak S 55/26), Kristin Oxley (Til stede ved: Sak S 57/26), Johannes Waage Løvhaug (Til stede ved: Sak S 58/26.2), Jon Øygarden Flæten (Til stede ved: Sak S 58/26.2)

Eksterne deltakere

James Wilsdon (Medlem av Forskningsrådets internasjonale utvalg, Til stede ved: Sak S 57/26), Cecilie Daae (Leder porteføljestyre for forsvarsevne, sikkerhet og beredskap, Til stede ved: Sak S 55/26)

Møteprotokoll

Sak S 50/26

Beslutning

Godkjenning av sakslisten

Vedtak:

Styret godkjenner sakslisten, med foreslåtte endringer.

 Sak S 50 Innkalling til møte 5-26 10.09.2026 jws MST.docx

 Sak S 50 Saksliste 5-26, 10. sept.docx

Sak S 51/26

Orientering

Godkjent vedtaksprotokoll fra styremøte 4/26, 1. juni

 Sak S 51 protokoll-styremøte-4-26 - jws MST.pdf

Sak S 52/26

Beslutning

Spørsmål om habilitet

Vedtak:

Ingen inhabilitet er meldt i dette møtet.

Sak S 53/26

Orientering

Skriftlige og muntlige orienteringer

Skriftlige orienteringer

- Transportforskningen er positivt evaluert
- Forskningsrådets arbeid med åpen, skjermet og gradert forskning og innovasjon
- Oppdrag om teknologisk handlingsevne og muligheter
- Oppdrag om utfordringsrettet virkemiddel ARPA
- Oppdrag om langsiktig finansiering av datainfrastruktur
- Kunnskapskontoret i Brussel 10 år
- Status for nytt Horisont Europa og Konkurransesevnefond
- Ny policy for åpen forskning
- Ny policy for håndtering av IP-rettigheter

Muntlige orienteringer

Vedtak:

Styret tar informasjonen til orientering.

 Sak S 53 Skriftlige orienteringer - jws MST.docx

 Sak S 53 vedlegg 1 Supplerende tildelingsbrev nr. 7 2026 Teknologisk handlingsevne og muligheter - jws MST.pdf

 Sak S 53 vedlegg 2 Supplerende tildelingsbrev nr. 9 til Norges Forskningsråd 2026 Utredningsoppdrag om et ARPA-lignende virkemiddel - jws MST.pdf

 Sak S 53 vedlegg 3 Supplerende tildelingsbrev nr. 6 til Norges Forskningsråd 2026 Langsiktig finansiering av datainfrastruktur - jws MST.pdf

 Sak S 53-4 Status for nytt Horisont Europa og Konkurransesevnefond - jws MST.docx

 Sak S 53-5 Ny policy åpen forskning - jws MST.docx

 Sak S 53-5 Vedlegg - Oppnådde resultater og prosjektplan åpen forskning - jws MST.pptx

 Sak S 53-6 Ny policy for håndtering av IP-rettigheter - jws MST.docx

 Sak S 53-6 Vedlegg 1 - Brev fra KD 15. april 2026 - jws MST.pdf

 Sak S 53-6 Vedlegg 2 - Mandat IP-prosjekt - jws MST.pdf

 Sak S 53-6 Vedlegg 3 - Mandat Ekspertgruppen - jws MST.pdf

 Sak S 53-6 Vedlegg 4 - Ekspertgruppens medlemmer - jws MST.pdf

 Sak S 53-6 Vedlegg 5 - Tidsplan IP-prosjekt - jws MST.pdf

Sak S 54/26

Beslutning

Oppfølging av Riksrevisjonens rapport Regnskapsrevisjon 2025

Vedtak:

Styret merker seg arbeidet administrasjonen gjør for å lukke avvik i regnskapsrapporteringen angående sporbarhet og kontrollregime som Riksrevisjonen påpekte i nummerert brev nr.1. Styret ber om å bli orientert om arbeidet i kommende styremøter.

 Sak S 54 Oppfølging av Riksrevisjonens rapport – Regnskapsrevisjon 2025 - jws MST.docx

Sak S 55/26

Beslutning

Godkjenning av porteføljeplan for forsvarsevne, sikkerhet og beredskap

Vedtak:

Styret godkjenner porteføljeplanen for forsvarsevne, sikkerhet og beredskap.

Porteføljeplanen gjelder fra 11. september 2026. Administrerende direktør gis fullmakt til å gjøre justeringer i planen i tråd med styrets merknader.

 Sak S 55 Godkjenning av porteføljeplan for Forsvarsevne, sikkerhet og beredskap - jws MST.docx

 Sak S 55 Vedlegg Porteføljeplan for Forsvarsevne sikkerhet og beredskap - jws MST.pdf

Sak S 56/26

Beslutning

Tilbakemelding etter etatsstyringsmøtet 2026 – oppfølging

Vedtak:

I referatet fra etatsstyringsmøtet 2. juni 2026 refereres ulike punkter som Forskningsrådet bes om å følge opp.

Styret ber administrasjonen følge opp etatsstyringsmøtet i tråd med forslagene i saksfremlegget, med de justeringene som fremkom i møtet.

 Sak S 56 Tilbakemelding etter etatsstyringsmøtet 2026 - oppfølging - jws MST.docx

 Sak S 56 Vedlegg Referat fra etatsstyringsmøte med Norges forskningsråd 2026 - jws MST.pdf

Sak S 57/26

Diskusjon

Seminar: KI og utfordringer for investeringsprosessen

Vedtak:

Styret ber administrasjonen komme tilbake til styret med oppdateringer om utviklingen på feltet. Administrasjonen bes også om å gå i dialog med forskningssektoren og andre aktører om utfordringer knyttet til KI i forskningsfinansiering.

 Sak S 57 Seminar - KI og utfordringer for investeringsprosessen - jws MST.docx

 Sak S 57 Vedlegg 1 Rees and Wilsdon - AI and grants - jws MST.pdf

 Sak S 57 Vedlegg 2 Et eksempel på hva som kan skje når kvalitetssignaler ikke lenger fungerer - jws MST.docx

Sak S 58/26

Beslutning

Eventuelt

Sak S 58/26.2

Beslutning

Sluttrapport fra KVASt fase 2 (U. off. § 15 første ledd)

Vedtak:

Styret tar innholdet i rapporten til orientering og slutter seg til rapportens anbefalinger.

 Sak S 53-7 UOFF Sluttrapport fra KVASt fase 2 - jws MST.docx

 Sak S 53-7 Vedlegg 1 UOFF - KVASt fase 2 Sluttrapport UTKAST - jws MST.docx

 Sak S 53-7 Vedlegg 2 UOFF Supplerende tildelingsbrev nr. 2 til Norges forskningsråd 2026 Oppdrag om kunnskapsgrunnlag for vurdering av sensitive teknologier - jws MST.pdf

Sak S 59/26

Orientering

Årshjul

 Sak S 59 Årshjul 2026 - jws MST.docx

Sak S 60/26

Beslutning

Vedtaksprotokoll godkjennes

Vedtak:

Styret godkjenner møteprotokollen.

Sak S 61/26

Oppsummering - Dialog mellom styret og adm. direktør

Sak S 65/26

Skriftlige orienteringer

Til	Ansvarlig Direktør	Saksbehandler
Styret	Jesper W. Simonsen	Stig Slipersæter

Fra
Administrerende direktør

ORIENTERINGSSAK

Forslag til vedtak: Styret tar informasjonen til orientering.

Kunstnerisk utviklingsarbeid – utredning av nasjonal konkurransearena i Forskningsrådet

Forskningsrådet har utarbeidet et notat som svar på Kunnskapsdepartementets oppdrag om kunstnerisk utviklingsarbeid, gitt i samråd med Kultur- og likestillingsdepartementet. Styret ble orientert om arbeidet i forrige møte.

Forskningsrådet vurderer at det er hensiktsmessig å styrke integrasjonen av kunstnerisk utviklingsarbeid også i det norske forskningssystemet. En slik integrasjon bør imidlertid ikke forstås som standardisering. Dette forutsetter tvert imot virkemidler og finansieringsordninger som er tilpasset feltets egenart, og som understøtter videre kvalitetsutvikling på feltets egne premisser.

Tettere integrasjon vil styrke rammevilkårene for kunstnerisk utviklingsarbeid. Integrasjonen vil gi tydeligere institusjonelt uttrykk for likestillingen mellom kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning som følger av universitets- og høyskoleloven. Den vil samtidig gi bedre forutsetninger for å videreutvikle virkemiddelapparatet i tråd med feltets særpreg og behov.

Forskningsrådet vurderer at en slik integrasjon vil ha positive virkninger for det norske forskningssystemet som helhet. Sterke miljøer for kunstnerisk utviklingsarbeid kan bidra til faglig og begrepsmessig fornyelse gjennom samarbeid på tvers av disipliner og kunnskapstradisjoner. Som del av forskningssystemet kan de i større grad mobiliseres mot nasjonale forskningspolitiske mål og prioriteringer og bidra med relevante perspektiver, metoder og kompetanser i arbeidet med komplekse samfunnsutfordringer. En tettere integrasjon vil også bidra til bedre samspill mellom nasjonale virkemidler og virkemidlene i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon.

Se vedlegg 1

Rapport om spredningseffekter av offentlig finansiert forskning

Næringsdepartementet bestilt en utredning om Spredningseffekter av offentlig finansiert forskning fra Samfunnsøkonomisk Analyse (SØA). Spredning av kunnskap til andre enn de som direkte deltar i prosjektene er en viktig begrunnelse for offentlige støtte til næringslivets FoU da kunnskapen har et stort potensial for bruk og verdiskaping også for andre. Rapporten peker på fire spredningsmekanismer: Forskningsformidling, oppbygging av relevant

kunnskapskapital, nettverkseffekter, og markedsspredning og anvendelse. Spredningseffektene fra ulike ordninger er vurdert; Forskningsrådets prosjekttyper innovasjonsprosjekter (kortform: IPN) og kompetanse- og samarbeidsprosjekter (kortform: KSP), SkatteFUNN og Innovasjon Norges innovasjonskontrakter. SØAs vurdering er at de ulike virkemidlene fører til ulike former for spredning. IPN er vurdert til å treffe flest av de spredningseffektene som er undersøkt. IPN krever en kommersiell prosjekteier, legger til rette for nyskapende FoU og bidrar til nettverksutvikling gjennom at det er krav om at flere aktører deltar i prosjektene.

Rapport om nordisk konkurransekraft

Nordisk ministerråd har bestilt en Analysis of Competitiveness in a Nordic Perspective, og rapporten ble nylig lagt frem og diskutert i København der også Norges næringsminister deltok. Rapporten viser at Norden har sterke forutsetninger for fremtidig konkurransekraft, men at forsprang utfordres av svakere produktivitets- og innovasjonsutvikling og kommersialisering og skalering. Generelt for Norden er utfordringene tilgang på talent, nivå på STEM- og avansert teknologi-kompetanse, unge vekstselskapers utfordringer med tilgang på risikokapital mm. For Norge er et viktig budskap at sterke forsknings- og innovasjonssystemer ikke er tilstrekkelig i seg selv. Kunnskapen må også tas i bruk, utvikles til nye løsninger og bidra til skalering av virksomheter. Norge har et særlig gap i investeringer i fremtidig kunnskapsutvikling. Politikk og innsats må både ivareta kvaliteten i forskningen og bidra til at næringslivet investerer mer i FoU.

Rapporten gir grunnlag for flg. refleksjoner:

- Hvordan kan Forskningsrådet bidra til å utløse mer privat FoU og øke næringslivets forskningsintensitet?
- Hvordan sikre at forskningsresultater i større grad blir til nye produkter, tjenester, bedrifter og produktivitetsgevinster?
- Hvordan kan samarbeid om forskningsinfrastruktur, strategiske teknologier, kompetanse og internasjonal posisjonering gi større effekt enn nasjonale satsinger alene?
- Hvordan kan forskningspolitikken bidra til å utvikle, tiltrekke og beholde talent innen områder med stor betydning for fremtidig konkurransekraft?

Informasjon om endring av organisasjonsstruktur i Kunnskapsdepartementet

Det er besluttet en ny avdelingsstruktur i Kunnskapsdepartementet. Den nye organisasjonsstrukturen skal tre i kraft fra og med årsskiftet. Fra dette tidspunkt legges dagens avdelinger ned og det opprettes seks nye avdelinger.

For Forskningsrådet medfører endringen at styringsansvaret flyttes fra Avdeling for styring til Avdeling for forskning og internasjonalt arbeid. Denne avdelingen vil ha ansvar for forskning, internasjonalt arbeid, innovasjon og næringslivssamarbeid, polarfeltet og forskningssikkerhet.

Se vedlegg 2

Supplerende tildelingsbrev nr. 2 fra Kommunal og distriktsdepartementet til Norges forskningsråd

Departementet gir i tildelingsbrevet Forskningsrådet i oppdrag å lyse ut prosjektetableringsstøtte i 2026, for å forberede forsknings- og næringsmiljøer på etableringen av et forskningssenter for produktivitet i byggenæringen i 2027. Prosjektetableringsstøtten skal tildeles i 2026.

Departementet tar sikte på at Forskningsrådet oppretter et forskningssenter for produktivitet i byggenæringen i 2027, med en varighet på 5 år. Prosjektetableringsstøtten er et første steg i etableringen, og skal bidra til at formålene med forskningssenteret i størst mulig grad oppnås. Formålet med et forskningssenter vil være å fremme en mer systematisk, langsiktig og samhandlende innsats for å fremme og anvende ny kunnskap om produktivitet i byggenæringen. Forskningssenteret skal bidra til å styrke byggenæringens evne til å utnytte ny kunnskap og teknologi som kan fremme produktivitetsutviklingen i næringen.

Se vedlegg 3

Økte prosjektrammer for Fripro erfarne forskere

Forskningsrådet offentliggjorde 29.september at den maksimale grensen for FRIPRO søknader for erfarne forskere økes fra 12 til 15 mill. kr når ordningen flyttes over i Forskningsrådets nye søknadsportal. Maksbeløpet for FRIPRO erfarne forskere har ikke vært endret siden 2019. Den sammenlignbare ordningen i Horisont Europa, ERC, har ikke endret maksimalt støttebeløp siden 2007.

Forskningsrådet har over tid jobbet for å justere støttebeløpet for FRIPRO erfarne forskere siden vi i likhet med mange i sektoren har sett at maksimalt støttebeløp ikke lenger er tilstrekkelig til å dekke tiltenkt prosjektomfang, spesielt for kostnadskrevende fagområder. En økning av gjennomsnittlig støttebeløp kan medføre at antall tildelte prosjekter innenfor FRIPRO ordningen blir noe redusert.

Status ny leieavtale fra 2029

Forskningsrådets nåværende leieavtale i Drammensveien 288 utløper 31. mai 2029. Arbeidet med ny leieavtale gjennomføres i samarbeid med Statsbygg, som bistår med behovskartlegging, konkurransegrunnlag og kvalitetssikring av anskaffelsesprosessen.

Arbeidsplasskonseptet for framtidige lokaler er vedtatt, og det er utarbeidet rom- og funksjonsprogram, kravspesifikasjon og søkeområde. Søkeområdet er avgrenset til Oslo kommune. Arbeidsplasskonseptet legger blant annet til grunn fleksible arbeidsformer, fritt plassvalg og en arealeffektiv utforming som skal understøtte samarbeid, kunnskapsdeling og ulike arbeidsoppgaver. Konseptet innebærer en kombinasjon av åpne arbeidsområder, møterom, stillesoner og andre funksjonelle soner tilpasset ulike behov gjennom arbeidsdagen.

Prosjektet er nå i konkurransefasen. Neste steg er markedssøk og befaringer, før et utvalg tilbydere inviteres videre i konkurransen. Planen er tilbudsfrist i januar 2027, etterfulgt av evaluering og forhandlinger, med sikte på beslutning om sluttforhandlet avtale i mars/april og signering i april/mai 2027. Ny leieavtale skal godkjennes av Kunnskapsdepartementet og deretter forelegges Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet for godkjenning

Det er lagt opp til fortsatt involvering av ansatte, vernetjeneste og fagforeninger, samt løpende informasjon til organisasjonen.

Økonomi og risiko: Reduserte husleiekostnader er en overordnet føring for arbeidet. Konkurransen skal samtidig ivareta behov knyttet til blant annet funksjonalitet, sikkerhet, teknologi, miljø og framtidig fleksibilitet. De viktigste økonomiske avklaringene vil derfor komme gjennom konkurransen og de etterfølgende forhandlingene.

Fremdrift: Arbeidet følger i hovedsak den fastsatte planen mot inngåelse av ny leieavtale i 2027 og innflytting før dagens avtale utløper i 2029. Kunnskapsdepartementet vil orienteres om fremdrift og status i løpet av uke 43.

Utlysning av nye sentre for utdanningsforskning

I budsjettproposisjonen for Kunnskapsdepartementet for 2027 heter det at:

Det er behov for meir forskning om korleis biologiske, psykologiske og sosiale tilhøve verkar saman i barn og unge si læring, utvikling og trivsel, og korleis desse føresetnadene samspelet med innhaldet i, organiseringa av og rammevilkåra for oppvekst- og utdanningssektoren. Det gjer det nødvendig å mobilisere relevante fagmiljø innanfor psykologi, nevrovitenskap, medisin og andre fagområde. Som følge av at delar av tilsegnen fullmakta på posten er ubrukt foreslår departementet å auke tilsegnsskemaet med 87,9 mill. kroner til ei særskild utlysning i Forskningsrådet. Midlane skal legges til rette for etablering av to tverrfaglege forskningssenter som skal utvikle kunnskap om samspelet mellom biologiske og psykologiske føresetnader og organisering, utforming og praksis i barnehage og skule.

Med utgangspunkt i proposisjonen og dialog med KD har Forskningsrådet fått mulighet for å lyse ut to sentre for utdanningsforskning allerede nå. Planen er å tildele to tverrfaglige sentre som utfyller hverandre.

Utlysningene legges ut i oktober, med to-trinns søknadsbehandling. Skissefristen blir i januar, hovedsøknadsfrist i april og tildeling i porteføljestyret for velferd og utdanning i desember 2027.

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Vår saksbehandler / tlf.
Nicholas David Yardley Ball
47493743

Vår ref.
2025/607

Deres ref.
24/5807-

Sted
Oslo 01.10.2026

Kunstnerisk utviklingsarbeid – utredning av nasjonal konkurransearena i Forskningsrådet

Dette notatet er utarbeidet som svar på Kunnskapsdepartementets oppdrag om kunstnerisk utviklingsarbeid, gitt i samråd med Kultur- og likestillingsdepartementet.

I EU har «artistic research» vært en tydelig del av forsknings- og innovasjonssystemet i lang tid. Begrepet omfatter både forskningsbasert kunst og kunstbasert forskning. De siste tiårene har feltet gjennomgått betydelig vekst og faglig utvikling, samtidig som det i økende grad er blitt understøttet av internasjonale samarbeids- og finansieringsstrukturer. På denne bakgrunn vurderer Forskningsrådet at det er hensiktsmessig å styrke integrasjonen av kunstnerisk utviklingsarbeid også i det norske forskningssystemet. En slik integrasjon bør imidlertid ikke forstås som standardisering. Dette forutsetter tvert imot virkemidler og finansieringsordninger som er tilpasset feltets egenart, og som understøtter videre kvalitetsutvikling på feltets egne premisser.

Tettere integrasjon vil styrke rammevilkårene for kunstnerisk utviklingsarbeid. Integrasjonen vil gi tydeligere institusjonelt uttrykk for likestillingen mellom kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning som følger av universitets- og høyskoleloven. Den vil samtidig gi bedre forutsetninger for å videreutvikle virkemiddelapparatet i tråd med feltets særpreg og behov.

Forskningsrådet vurderer at en slik integrasjon vil ha positive virkninger for det norske forskningssystemet som helhet. Sterke miljøer for kunstnerisk utviklingsarbeid kan bidra til faglig og begrepsmessig fornyelse gjennom samarbeid på tvers av disipliner og kunnskapstradisjoner. Som del av forskningssystemet kan de i større grad mobiliseres mot nasjonale forskningspolitiske mål og prioriteringer og bidra med relevante perspektiver, metoder og kompetanser i arbeidet med komplekse samfunnsutfordringer. En tettere integrasjon vil også bidra til bedre samspill mellom nasjonale virkemidler og virkemidlene i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon.

På denne bakgrunn vurderer Forskningsrådet at kunstnerisk utviklingsarbeid bør inkluderes i Forskningsrådets mandat. Dette forutsetter langsiktige mål for feltets videre utvikling og virkemidler som kan understøtte kvalitet og relevans i feltet.

En nasjonal konkurransearena vil være et sentralt virkemiddel for kvalitetsutvikling innen kunstnerisk utviklingsarbeid. Forskningsrådets mobiliseringsarbeid innen humaniora kan samtidig danne et relevant utgangspunkt for å styrke feltets deltakelse i utfordringsdrevet forskning. Aktuelle tiltak kan blant annet omfatte egne utlysninger rettet mot kunstfaglige miljøer, midler til kunstnerisk ledede prosjekter i bredere tverrfaglige utlysninger og krav om kunstneriske perspektiver der dette kan utvide kunnskapsgrunnlaget. For å lykkes med dette vil det være nødvendig med aktiv mobilisering av fagmiljøene, dialog med institusjonene og systematisk oppfølging av feltets deltakelse i Forskningsrådets tematiske porteføljer.

Forskningsrådet vil sørge for at ansvaret for kunstnerisk utviklingsarbeid forankres i Forskningsrådets styringsstruktur. Omfanget av en eventuell konkurransearena tilsier ikke etablering av en egen portefølje. Kunstnerisk utviklingsarbeid vil imidlertid kunne innpasses innenfor flere av dagens porteføljer. Forskningsrådet vil i tråd med beslutningen om en nasjonal konkurransearena iverksette driften gjennom egnet styringsstruktur og tilføre nødvendig kompetanse i administrasjonen.

Vurderingene i notatet bygger på dialog med representanter fra UHR-Kunst, design og arkitektur (UHR-KDA), det tidligere Program for kunstnarleg utviklingsarbeid (PKU) i HK-dir og Vetenskapsrådets Komité för konstnärlig forskning, samt på eksisterende analyser og utredninger om kunstnerisk utviklingsarbeid.

Forskningsrådet har i tråd med oppdraget inndelt svaret på utredningsoppdraget i to deler:

- En nasjonal konkurransearena for kunstnerisk utviklingsarbeid
- Kunstnerisk utviklingsarbeid som eget evalueringsområde

Del 1: En nasjonal konkurransearena for kunstnerisk utviklingsarbeid

Forskningsrådet viser til det tidligere Program for kunstnarleg utviklingsarbeid (PKU).

Da prosjektf finansieringen gjennom PKU ble avviklet med virkning fra 2024, mistet feltet sin eneste nasjonale konkurransearena. Mangelen på nasjonale ordninger for feltet ble løftet i innspill til arbeidet med stortingsmeldingen om forskningssystemet. Blant annet omtalte Kunsthøgskolen i Oslo dette som «et virksomhetskritisk problem» for feltet.

Ved avviklingen ble 14 mill. kroner av programmets tildelingsmidler overført til budsjetttrammene til sju institusjoner som tidligere hadde mottatt prosjektf finansiering gjennom programmet. Forskningsrådet vurderer at denne fordelingen ikke kan erstatte en nasjonal konkurransearena for feltet. Nasjonal konkurranse bidrar til kvalitetsutvikling

gjennom vurdering av uavhengige fagfeller fra internasjonale fagmiljøer, sammenligning av prosjekter på tvers av institusjoner og prioritering av de beste søknadene. Disse mekanismene kan bare i begrenset grad fremmes gjennom institusjonenes interne prioriteringsprosesser.

Forskningssrådet vurderer at PKU gir et relevant referansepunkt for en ny nasjonal konkurransearena for kunstnerisk utviklingsarbeid. PKU bidro til å etablere en nasjonal tradisjon for kunstnerisk utviklingsarbeid der kunstnerisk virksomhet står sentralt i kunnskapsproduksjon. Denne tradisjon lå også til grunn ved etableringen av graden ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid i 2018. Forskningssrådet vurderer at en eventuell ny konkurransearena bør bygge videre på de samme grunnleggende prinsippene. Samtidig bør arenaen være tilstrekkelig åpen til å romme den metodiske og faglige bredden som preger feltet, herunder prosjekter som trekker på tverrfaglige eller vitenskapelige tilnærminger.

Forskningssrådet vurderer derfor at en eventuell konkurransearena for kunstnerisk utviklingsarbeid kan etableres innenfor Forskningssrådets overordnede rammer. Den vil imidlertid kreve en særskilt innretning tilpasset feltets egenart. I det følgende drøftes sentrale spørsmål knyttet til en slik innretning, herunder behov for systemer, kapasitet og kompetanse, samt muligheten til å samarbeide med eller trekke på kompetanse fra eksterne miljøer. Det vurderes også behov for økonomiske rammer.

Flere forhold knyttet til arenaens innretning må vurderes nærmere ved en eventuell etablering. Det relativt begrensede søknadsvolumet i PKU tilsier at en årlig frist kan være hensiktsmessig. Det må også avklares hvilke krav til kunstnerisk kompetanse som skal legges til grunn for ordningen, og hvordan slik kompetanse skal dokumenteres. Arbeidet med disse spørsmålene vil kreve videre dialog med UHR-Kunst, design og arkitektur (UHR-KDA) og eventuelt andre relevante kompetansemiljøer.

Vurderingsmodell

Forskningssrådets ordinære vurderingsmodell for vitenskapelige forskerprosjekter kan danne utgangspunkt for en nasjonal konkurransearena for kunstnerisk utviklingsarbeid. Den må imidlertid tilpasses feltets egenart. Nedenfor drøftes sentrale forhold knyttet til modellen. Deretter vurderes de tilhørende behovene for systemer, kapasitet og kompetanse.

Vurderingsgrunnlag

Søkerne må kunne presentere prosjektene sine på en måte som er relevant for kunstnerisk utviklingsarbeid. Dette vil forutsette et søknadsskjema med egnede felter og ledetekster. Forskningssrådets ordinære søknadsskjema for vitenskapelige forskerprosjekter kan danne utgangspunkt, men må tilpasses feltets egenart. Den nærmere innretningen må utarbeides i en eventuell etableringsfase.

I enkelte tilfeller vil kunstnerisk materiale som ikke uten videre lar seg formidle gjennom tekstbaserte beskrivelser, også være en nødvendig del av vurderingsgrunnlaget. I slike tilfeller må søkerne få anledning til å legge ved eller vise til materialet. Mulige tekniske løsninger innenfor rammene av Forskningsrådets eksisterende system for søknadsbehandling omtales senere i dokumentet.

Vurderingskriterier

Søknadene må vurderes etter kriterier som er relevante for kunstnerisk utviklingsarbeid. Relevante kriterier vil være en forutsetning for at arenaen skal virke etter formålet. Vår vurdering er at Forskningsrådets ordinære rammeverk kan danne et godt utgangspunkt. Kriterienes anvendelse og behov for tilpasninger må imidlertid vurderes i en eventuell etableringsfase. Dette arbeidet vil kreve relevant fagkompetanse i Forskningsrådets administrasjon og tett dialog med UHR-Kunst, design og arkitektur (UHR-KDA) og eventuelt andre miljøer med kompetanse på feltet. Relevant kompetanse i Forskningsrådets administrasjon er nødvendig også for å følge opp og eventuelt videreutvikle kriteriene. Kompetansebehovet omtales nærmere senere i dokumentet.

Vurderingsprosess

Internasjonalt er fagfelleevaluering den etablerte metode for å vurdere søknader innen kunstfagene og også metoden Forskningsrådet bruker i de fleste utlysningene. Den bør også legges til grunn for en eventuell arena i Forskningsrådet.

Denne vurderingsformen forutsetter tilgang til relevante og kvalifiserte fagfeller. Fagfellene må ha anerkjent kompetanse innen kunstnerisk utviklingsarbeid og samlet representere den nødvendige bredden for å vurdere søknader fra ulike kunstneriske fagområder, praksiser og tradisjoner. For enkelte høyt spesialiserte eller tverrfaglige søknader kan det være behov for å utvide det faglige grunnlaget for vurderingen. Hvordan dette best innrettes, må vurderes nærmere når det foreligger bedre kunnskap om søknadsvolum og -sammensetning.

Feltets størrelse og spesialisering kan stille særlige krav til habilitet. Internasjonal rekruttering i tråd med Forskningsrådets ordinære praksis for vitenskapelige forskerprosjekter kan bidra til å redusere habilitetsutfordringene. Ettersom forståelser og praksiser knyttet til kunstnerisk utviklingsarbeid varierer mellom land og fagmiljøer, må det samtidig sikres at fagfellene samlet har tilstrekkelig kjennskap til rammebetingelsene for feltet i Norge.

Dersom fagfeller i betydelig grad skal rekrutteres internasjonalt, vil det i tillegg kunne være behov for at søknadene utformes på engelsk. Hvorvidt dette er hensiktsmessig og praktisk gjennomførbart, må vurderes nærmere.

Den nærmere panelstrukturen må fastsettes ved en eventuell etablering. Det må blant annet vurderes om søknadene kan behandles samlet i ett panel, eller om bredden i de kunstfaglige tradisjonene og praksisene tilsier en oppdeling i flere paneler.

Veiledningsmateriell

Det må utarbeides veiledning til søkere og fagfeller for å sikre en felles forståelse av arenaens formål og en konsistent anvendelse av vurderingsmodellen.

Behov for systemer, kapasitet og kompetanse

Forskningsrådet vurderer at en eventuell konkurransearena for kunstnerisk utviklingsarbeid vil medføre behov for tilpasninger i eksisterende systemer, økt administrativ kapasitet og ny faglig kompetanse på feltet. De mest sentrale forutsetningene drøftes nedenfor. Deretter vurderes relevante eksterne kompetansemiljøer og mulige samarbeidspartnere.

Systemer

Det er ikke identifisert behov for nye systemer ved etablering eller forvaltning av en konkurransearena for kunstnerisk utviklingsarbeid. Nødvendige tilpasninger i eksisterende systemer vurderes som relativt begrenset. Det kan imidlertid ikke utelukkes at ytterligere tilpasningsbehov vil avdekkes i en eventuell etableringsfase.

Behovet for endringer i søknadsskjemaet i Forskningsrådet knytter seg i hovedsak til felter og tilhørende ledetekster. Dette vurderes å kunne håndteres innenfor rammene av Forskningsrådets eksisterende system for søknadsbehandling. Gjennomføring av nødvendige tilpasninger vil likevel avhenge av tilgjengelig utviklingskapasitet, og må prioriteres opp mot andre utviklingsbehov i Forskningsrådets nye søknadsportal. Dette innebærer at det vil ta noe tid før nødvendige tilpasninger kan være på plass.

Behovet knyttet til håndtering av kunstnerisk materiale vil blant annet avhenge av:

- Om materialet skal håndteres i Forskningsrådets systemer, i institusjonelle arkiver eller gjennom andre egnede eksterne løsninger
- Om materiale som inngår i vurderingsgrunnlaget, skal inngå også i den varige søknadsdokumentasjon

Forskningsrådets nye søknadsportal legger per nå ikke til rette for filoplasting. Der det finnes egnede eksterne løsninger, bør materialet derfor som hovedregel gjøres tilgjengelig gjennom disse. Forskningsrådet må i så fall fastsette krav til løsningene og utarbeide tilhørende veiledning. Kravene må blant annet ivareta behovet for tilgang til materialet under vurdering og eventuell varig dokumentasjon.

Gjennom de senere årene er det gjort et betydelig arbeid med registrering av kunstneriske resultater i Nasjonalt vitenarkiv (NVA). NVA kan i denne sammenheng være relevant som en ekstern løsning for dokumentasjon av kunstnerisk materiale. I hvilken grad dette også kan benyttes for tilgang til materialet i søknadsbehandlingen, vil Forskningsrådet eventuelt vurdere nærmere. I denne sammenheng har Forskningsrådet vært i dialog med SIKT for å

sondere muligheten for å bygge videre på NVAs funksjonalitet for registrering og dokumentasjon av kunstneriske resultater.

Kapasitet

En eventuell arena vil kreve forsterket kapasitet i Forskningsrådet både i etableringsfasen og i den løpende forvaltning av ordningen. Prosjektfinansieringen gjennom det tidligere Program for kunstnarleg utviklingsarbeid (PKU) ble driftet med om lag ett årsverk, noe som kan gi en indikasjon på ressursbehovet ved en nasjonal konkurransearena for feltet. Anslaget omfatter imidlertid ikke funksjoner som i PKU ble ivaretatt av programstyret. Programstyret bidro blant annet til å identifisere relevante fagfeller og spilte en viktig strategisk rolle i videreutviklingen av ordningen. Forskningsrådet må derfor få tilført kapasitet til å forvalte ordningen, bygge opp og følge opp et nettverk av fagfeller, og føre dialog med relevante fagmiljøer om den videre strategiske utviklingen av feltet i Norge. Det reelle ressursbehovet vil derfor trolig være større enn tilfellet var for PKU. Det må beregnes om lag 1,5 årsverk i fast stilling til forvaltning av ordningen og om lag 0,5 årsverk i fast stilling til strategisk utvikling av feltet i Forskningsrådet.

Kompetanse

Forskningssrådet har bred erfaring med finansiering av vitenskapelige forskerprosjekter, men svært begrenset intern kompetanse innen kunstnerisk utviklingsarbeid. Denne kompetansen må styrkes betydelig for å etablere og forvalte en nasjonal konkurransearena for feltet. Dette gjelder kunnskap om arbeidsformer og kvalitetsvurdering innen kunstnerisk utviklingsarbeid, kjennskap til relevante fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt og forståelse for feltets strategiske utvikling.

Behovet vil være størst i etableringsfasen. Forskningsrådet må blant annet kunne vurdere nærmere hvordan arenaen bør innrettes, hvordan vurderingsmodellen bør utformes, og hvordan disse bør tilpasses særtrekk ved kunstnerisk utviklingsarbeid. Også etter etablering vil slik kompetanse være nødvendig for å identifisere, rekruttere og følge opp relevante fagfeller.

Forskningssrådet trenger ikke å dekke hele bredden av kunstneriske fagområder internt. Den interne kompetansen må imidlertid være tilstrekkelig til å orientere seg i feltet og innhente og kvalitetssikre nødvendige eksterne bidrag. Nedenfor vurderes relevante nasjonale og nordiske aktører som Forskningsrådet kan samarbeide med eller trekke på kompetanse fra.

Relevante eksterne kompetansemiljøer

Kompetansebehovet som er beskrevet ovenfor, vil ikke måtte dekkes av Forskningsrådet alene. Det finnes flere relevante miljøer som kan bidra med erfaringer, innsikt og rådgivende bidrag både i etableringen og den videre forvaltningen av en eventuell arena for

kunstnerisk utviklingsarbeid. Slike bidrag kan styrke grunnlaget for Forskningsrådets arbeid, men kan ikke erstatte behovet for å bygge opp tilstrekkelig intern kompetanse.

Forskningssrådet har som del av utredningsarbeidet vært i dialog med de aktuelle aktørene som er beskrevet under. Nedenfor vurderes hvordan deres kompetanse og erfaringer kan bidra i arbeidet med arenaen. Relevante ordninger i andre forskningsfinansierende organisasjoner kan også gi nyttige referansepunkter.

UHR-Kunst, design og arkitektur (UHR-KDA)

UHR-KDA vurderes å være et sentralt forum for dialog med de norske institusjonene og fagmiljøene innen kunstnerisk utviklingsarbeid. Forumet kan formidle kunnskap om sektorens behov og erfaringer og bidra med forslag til personer og fagmiljøer som kan gi råd om arenaens innretning og vurderingsmodell. Det nødvendige arbeidet med å utvikle relevante vurderingskriterier vil kreve særlig tett dialog med UHR-KDA og eventuelt andre aktører med kompetanse på feltet.

Ettersom UHR-KDA representerer institusjonene som vil kunne søke midler fra arenaen, må rollefordelingen avklares tydelig. Blant annet kan UHR-KDA ikke delta i vurderingen av enkeltsøknader eller i beslutninger om tildeling.

Forskningssrådet har vært i dialog med representanter fra UHR-KDA i arbeidet med denne vurderingen. Ved en eventuell etablering vil Forskningsrådet søke å videreføre dialogen og avklare nærmere hvordan UHR-KDA kan bidra med kompetanse og innspill innenfor tydelige rammer. Det vil også være aktuelt å be om observatørstatus i forumet, slik at Forskningsrådet kan ha videre dialog om utviklingen innenfor feltet.

Program for kunstnarleg utviklingsarbeid (PKU)

Gjennom PKU ble det bygget opp betydelig erfaring med å forvalte en nasjonal konkurransearena for feltet. Denne erfaringen kan supplere bidrag fra UHR-KDA og andre kompetansemiljøer med kunnskap om hvilke utfordringer som oppstod, hvilke løsninger som fungerte godt, og hvilke praktiske forutsetninger som bør ivaretas ved utformingen av en ny arena.

Forskningssrådet har som del av utredningsarbeid vært i dialog med enkelte personer med erfaring fra programmet. Ved en eventuell etablering bør det kartlegges hvilken kompetanse som fortsatt er tilgjengelig, og hvordan den best kan trekkes inn i det videre arbeidet med arenaen.

Vetenskapsrådets Komité för konstnärlig forskning

Vetenskapsrådet i Sverige er det eneste nordiske forskningsrådet som har egne finansieringsordninger for kunsthaglig forskning. Ordningene forvaltes av en egen komité. Komiteen kan bidra med innsikt i hvordan et nasjonalt forskningsråd kan innrette virkemidler og arbeidsformer tilpasset kunsthagene. Erfaringene må samtidig ses i lys av forskjeller i institusjonelle rammer og i hvordan feltet har utviklet seg, i de to landene.

Forskningsrådet har vært i dialog med representanter fra Vetenskapsrådets Komité för konstnärlig forskning for å innhente erfaringer fra det svenske arbeidet på feltet. Ved en eventuell etablering bør denne dialogen videreføres for å legge til rette for fortsatt erfaringsutveksling.

Økonomiske rammer

Fastsettelsen av den økonomiske rammen vil være et sentralt spørsmål ved innretningen av en eventuell konkurransearena. Det tidligere Program for kunstnarleg utviklingsarbeid (PKU) kan danne et relevant utgangspunkt for vurderingen av både rammen for det enkelte prosjekt og den samlede årlige tildelingsrammen.

I programmets siste år var den øvre finansieringsrammen 3 mill. kroner per prosjekt. I tillegg kunne det søkes om en tilknyttet stipendiatstilling, noe som ga en samlet ramme på om lag 6 til 7 mill. kroner per prosjekt før institusjonenes egenfinansiering. Dette vurderes fortsatt å være en relevant størrelsesorden som bør prisjusteres. En slik ramme vurderes å være tilstrekkelig fleksibel til å romme både prosjekter med tilknyttede stipendiater og større samarbeid mellom institusjoner, samtidig som det gir mindre fagmiljøer reelle muligheter til å søke enten alene eller i samarbeid med andre.

PKU hadde i sine siste år en samlet årlig tildelingsramme på om lag 18 mill. kroner. Rammen omfattet finansiering av både prosjekter og stipendiatstillinger. Forskningsrådet vurderer at den samlede tildelingsrammen for en ny konkurransearena bør være tilstrekkelig til å stimulere til videre utvikling av feltet i Norge. Kunstnerisk utviklingsarbeid gjennomføres ved mange av de 18 universiteter og høyskoler som er representert i UHR-Kunst, design og arkitektur (UHR-KDA) med om lag 600 årsverk i undervisnings- og forskerstillinger ved institusjonene som er ansatt på grunnlag av kunstneriske kvalifikasjoner. For at konkurransen skal gi reelle muligheter for deltakelse fra bredden av disse institusjonene, bør den etter Forskningsrådets vurdering kunne finansiere minimum 5–6 prosjekter i året. Dette tilsier en høyere årlig tildelingsramme enn den som var tilgjengelig gjennom PKU. Forskningsrådet anslår at det bør være en årlig tildelingsramme av om lag 40 til 45 mill. kroner.

Ved fastsettelsen av den økonomiske rammen må det også tas høyde for kostnader knyttet til etablering og forvaltning av arenaen. Dette omfatter blant annet administrative kostnader som følger av de identifiserte behovene for systemtilpasninger, kapasitet og kompetanse samt nødvendig videreutvikling av ordningen etter at den er etablert. Tildelingsrammen bør være tilstrekkelig stor til at disse kostnadene utgjør en forholdsmessig begrenset andel av den samlede ressursbruken i ordningen.

Ressursinnsatsen ved å etablere og forvalte arenaen kan samtidig sees som en investering i den videre utviklingen av Forskningsrådets virksomhet på feltet. Erfaringene som bygges opp gjennom ordningen, kan blant annet styrke grunnlaget for å tenke kunstnerisk utviklingsarbeid inn mot sentrale tematiske satsinger og utlysninger.

Samlet vurdering

Forskningsskildet vurderer at det er mulig å etablere en nasjonal konkurransearena for kunstnerisk utviklingsarbeid i Forskningsskildet. Arenaen kan innrettes som en særskilt ordning innenfor Forskningsskildets overordnede rammer der kunstnerisk utviklingsarbeid blir omfattet av Forskningsskildets samfunnsoppdrag og nedfelt i vedtektene. Etableringen vil samtidig kreve et utviklingsarbeid, og det må påregnes tid før arenaen er fullt operativ. En eventuell etablering forutsetter at Norge har langsiktige ambisjoner for fagfeltet og at det stilles til rådighet en tildelingsramme som gir mulighet for feltet å utvikle seg videre, samt nødvendige ressurser til etablering og forvaltning. Dersom departementene ønsker å gå videre med arenaen, er Forskningsskildet klar til å få i oppdrag å konkretisere innretningen i dialog med relevante fagmiljøer.

Del 2: Kunstnerisk utviklingsarbeid som eget evalueringsområde

Nasjonale fagevalueringer er en sentral del av det norske forskningssystemet. Ved å vurdere forskningens kvalitet i et internasjonalt perspektiv gir de et kunnskapsgrunnlag for institusjonenes faglige og strategiske utviklingsarbeid, samt for Forskningsskildets rådgivning og virkemiddelutvikling.

Kunstnerisk utviklingsarbeid vil bare i begrenset grad inngå i de kommende fagevalueringene av humaniora og samfunnsvitenskap. Tidligere evalueringer på området har i hovedsak vært rettet mot Program for kunstnarleg utviklingsarbeid (PKU) eller enkelte tilknyttede aktiviteter. En egen evaluering av kunstnerisk utviklingsarbeid vil gi et mer systematisk kunnskapsgrunnlag om status og utvikling i feltet som helhet.

Forskningsskildet vurderer derfor at kunstnerisk utviklingsarbeid bør være gjenstand for en egen nasjonal evaluering. For at evalueringen skal kunne gi et relevant og robust kunnskapsgrunnlag, må enkelte sentrale forutsetninger være oppfylt. I det følgende drøftes disse forutsetningene og deres betydning for gjennomføringen av en nasjonal evaluering.

Kapasitet til gjennomføring og oppfølging

Nasjonale fagevalueringer er i norsk sammenheng primært formative virkemidler. Deres verdi ligger i hvordan resultatene kan omsettes til faglig og strategisk utvikling, videreutvikling av virkemidler og forskningspolitiske tiltak. Dette forutsetter at både Forskningsskildet og sektoren har tilstrekkelig kapasitet til å gjennomføre evalueringen og følge opp dens funn og anbefalinger. Ressursbehovene knyttet til en eventuell nasjonal evaluering bør inngå i en samlet vurdering av ressursbehovene som følger av en eventuell etablering av en konkurransearena for feltet.

Evalueringsopplegg

En nasjonal evaluering av kunstnerisk utviklingsarbeid vil kreve et evalueringsopplegg som er tilpasset feltets egenart. Dette reiser flere faglige og metodiske spørsmål som må avklares før en slik evaluering kan gjennomføres. Dette gjelder blant annet:

- Avgrensning av feltet, herunder hvilke aktiviteter, resultater og fagmiljøer som skal inngå i evalueringen, hvordan tverrfaglig og tilgrensende virksomhet skal håndteres, og hvilke kategorier eller inndelinger som gir et meningsfullt grunnlag for analyse og sammenligning
- Evalueringsenheter, herunder hvilke enheter bør legges til grunn for evalueringen i et felt der fagmiljøene varierer betydelig i størrelse, sammensetning og organisatorisk forankring
- Datagrunnlag, herunder hvorvidt registerdata og andre informasjonskilder gir et tilstrekkelig grunnlag for systematiske vurderinger og sammenligninger på tvers av fagmiljøer. Arbeidet med registrering av kunstneriske resultater i Nasjonalt vitenarkiv (NVA) har vesentlig styrket kunnskapsgrunnlaget, men de må vurderes nærmere i hvilken grad disse dataene er egnet for evalueringsformål
- Kvalitetskriterier, herunder hvilke kvalitetsdimensjoner som skal legges til grunn for evalueringen, hvordan forholdet mellom kunstnerisk kvalitet og kunnskapsproduksjon skal vurderes, og i hvilken grad kriteriene kan anvendes på tvers av ulike kunstfaglige tradisjoner
- Internasjonale referansepunkter, herunder hvilke sammenligningsgrunnlag som er relevante for et felt som er organisert og forstått på ulike måte internasjonalt, og der utviklingstrekk i Norge ikke nødvendigvis har direkte motstykker i andre land

Ingen av disse spørsmålene utgjør nødvendigvis et hinder for en nasjonal evaluering av kunstnerisk utviklingsarbeid. Samlet tilsier de imidlertid at utviklingen av et evalueringsopplegg vil kreve et eget forarbeid. Dette taler for at tidspunktet for en eventuell evaluering vurderes i lys av når de sentrale faglige og metodiske spørsmålene er tilstrekkelig avklart.

Tilgang til finansiering

Nasjonale evalueringer har mest verdi når funn og anbefalinger kan omsettes til handling. Tilgang til virkemidler og handlingsrom for å følge opp identifiserte utviklingsbehov vil derfor ha betydning for hvilken effekt en nasjonal evaluering kan få. Konkurransesatt finansiering kan være ett av flere virkemidler for slik oppfølging, i tillegg til handlingsrommet som følger av institusjonenes basisfinansiering.

Erfaringer fra en eventuell konkurransearena vil også kunne gi verdifull kunnskap om feltets omfang, sammensetning og utvikling, og dermed bidra til et bedre grunnlag for en senere evaluering. Forskningsrådet vurderer derfor at en nasjonal konkurransearena bør ha vært i funksjon over en viss periode før det er hensiktsmessig å gjennomføre en nasjonal evaluering.

Samlet vurdering

Forskningsrådet vurderer at kunstnerisk utviklingsarbeid bør være gjenstand for en egen nasjonal evaluering. På nåværende tidspunkt vurderes det imidlertid som mer hensiktsmessig å legge til rette for at sentrale forutsetninger kommer på plass. Tidspunktet for evalueringen har betydning både for kvaliteten på evalueringsgrunnlaget og for muligheten til å følge opp funn og anbefalinger. Forskningsrådet vurderer derfor at en slik evaluering bør gjennomføres først når disse forutsetningene i tilstrekkelig grad er på plass.

Med vennlig hilsen
Norges forskningsråd

Mari Sundli Tveit
Administrerende direktør

Benedicte Løseth
Områdedirektør
Forskningssystemet og internasjonalisering

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref
26/4196-

Dato
21. september 2026

Informasjon om endring av organisasjonsstruktur i Kunnskapsdepartementet

Det er besluttet en ny avdelingsstruktur i Kunnskapsdepartementet. Den nye organisasjonsstrukturen skal tre i kraft fra og med årsskiftet. Fra dette tidspunkt legges dagens avdelinger ned og det opprettes følgende seks nye avdelinger:

1. Juridisk og administrativ avdeling

Avdelingen vil ha ansvar for det samlede juridiske arbeidet i departementet. I tillegg vil de administrative oppgavene og ansvaret for disse, også ligge til denne avdelingen.

2. Avdeling for utdanningskvalitet og kompetansebehov

Avdelingen vil ha ansvar for all utdanning etter grunnskolen. Dette inkluderer ansvar for høyere utdanning, høyere yrkesfaglig utdanning, videregående opplæring inkludert voksnes læring, folkehøgskoler og studentpolitikk

3. Avdeling for strategiske satsingsområder

Avdelingen vil ha ansvar for koordinering av statsbudsjettet, oppfølging av økonomi- og bevilgningsreglement, sikkerhet og beredskap, digitalisering, digital infrastruktur og analyse

4. Avdeling for styring

Avdelingen vil ha ansvar for styring av departementets underliggende virksomheter med unntak av Forskningsrådet og FEK. Dette innebærer styringsansvar for Utdanningsdirektoratet, Statped, FUG, FUB, Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse, NOKUT, Sikt, Lånekassen, 22Js, Veia, NUPI, Simula, EISCAT, UNIS. I tillegg kommer styringen av UH-institusjonene inkludert finansieringssystemet, og byggeprosjekter.

5. Avdeling for kvalitet i barnehage og grunnskole

Avdelingen vil ha ansvar for barnehage, grunnskole, SFO og private skoler

6. Avdeling for forskning og internasjonalt arbeid

Avdelingen vil ha ansvar for forskning, internasjonalt arbeid, innovasjon og næringslivssamarbeid, polarfeltet og forskningssikkerhet. I tillegg vil styringsansvaret for Norges forskningsråd og FEK ligge til avdelingen.

De nåværende avdelinger fortsetter frem til dato for nedleggelse 31. desember 2026, under ledelse av de nåværende ekspedisjonssjefene. Fra årsskiftet vil ledelsen av de nye avdelingene være som følger:

- **Juridisk og administrativ avdeling** ledes av Hege Nygård
- **Avdeling for utdanningskvalitet og kompetansebehov** stillingen som ekspedisjonssjef lyses ut
- **Avdeling for strategiske satsingsområder** ledes av Erik Blom-Dahl
- **Avdeling for styring** ledes av Maria Tagmatarchi Storeng
- **Avdeling for kvalitet i barnehage og grunnskole** ledes av Kjersti Flåten
- **Avdeling for forskning og internasjonalt arbeid** ledes av Anne Line Wold

Dette til orientering.

Med hilsen

Dag Thomas Gisholt
departementsråd

Anne Noddeland
utredningsleder

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Adresseliste

22. juli-senteret			
Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo	Postboks 6768 St. Olavs plass	0130	OSLO
De nasjonale forskningsetiske komiteene	Kongens gate 14	0153	OSLO
Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse	PB 1093	5809	BERGEN
Foreldreutvalget for barnehager	Postboks 29	3383	
Foreldreutvalget for grunnopplæringen	Postboks 29	3833	BØ I TELEMARK
Høgskolen i Molde vitenskapelig høgskole i logistikk	Postboks 2110	6402	MOLDE
Høgskolen i Østfold		1757	HALDEN
Høgskulen i Volda	Postboks 500	6101	VOLDA
Høgskulen på Vestlandet	Postboks 7030	5020	BERGEN
Kunsthøgskolen i Oslo	Postboks 6853 St Olavsplass	0130	OSLO
Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen	Postboks 578	1327	LYSAKER
Nord universitet	Postboks 1490	8049	BODØ
Norges forskningsråd	Postboks 564	1327	LYSAKER
Norges grønne fagskole - Veia		2390	MOELV
Norges Handelshøyskole	Helleveien 30	5045	BERGEN
Norges idrettshøgskole	Postboks 4014 Ullevål Stadion	0806	OSLO
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	Postboks 5003	1432	ÅS
Norges musikkhøgskole	Postboks 5190 Majorstua	0302	OSLO
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet		7491	TRONDHEIM

Norsk utenrikspolitisk institutt	Postboks 7024 Pilestredet Park 18	0176	OSLO
OsloMet – storbyuniversitetet			
Samisk høgskole Sikt	Hánnoluohkká 45	9520	KAUTOKEINO
Kunnskapssektorens tjenesteleverandør			
Statens lånekasse for utdanning	Postboks 430 Alnabru	0614	OSLO
Statped	Postboks 113	3081	HOLMESTRAND
Universitetet i Agder	Serviceboks 422	4604	KRISTIANSAND S
Universitetet i Bergen	Postboks 7800	5020	BERGEN
Universitetet i Innlandet	Postboks 400	2418	ELVERUM
Universitetet i Oslo	Postboks 1072 Blindern	0316	OSLO
Universitetet i Stavanger		4036	STAVANGER
Universitetet i Sørøst-Norge	Postboks 235	3603	KONGSBERG
Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet		9019	TROMSØ
Utdanningsdirektoratet	Postboks 9359 Grønland	0135	OSLO

Norges forskningsråd
Postboks 564
1327 LYSAKER

Deres ref

Vår ref
24/4134-33

Dato
18. september 2026

Supplerende tildelingsbrev nr. 2 fra KDD til Norges forskningsråd

Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) gir i dette supplerende tildelingsbrevet Forskningsrådet (NFR) en ny tildeling av midler og et oppdrag om å lyse ut prosjektetableringsstøtte for å forberede søkere til en FOU-satsing om produktivitet i byggenæringen i 2027.

Vi ber om at dere tar opp eventuelle uklarheter så snart som mulig.

1. Budsjett/tildeling

		(beløp i 1 000 kroner)
Kap. 500	Kommunal- og distriktsdepartementet	Budsjett 2026
Post 70	Diverse føremål	3 000

KDD gir med dette Norges forskningsråd fullmakt til å belaste kap. 500, post 70 med inntil 3 mill. kroner 2026. Midlene skal brukes til oppdrag omtalt under punkt 2.

Departementet ber om at rapportering på tildeling og forbruk av tildelte midler følger rutiner for økonomi- og årsrapportering.

2. Oppdrag 2/2026 – Prosjektetableringsstøtte til å forberede søknader til forskningssenter for produktivitet i byggenæringen

KDD viser NFRs leveranse til departementet 1. mars 2026. I leveransen anbefaler NFR at det opprettes et forskningssenter for produktivitet i byggenæringen, og at det i forkant utlyses midler til prosjektetableringsstøtte.

Departementet gir med dette Forskningsrådet i oppdrag å lyse ut prosjektetableringsstøtte i 2026, for å forberede forsknings- og næringsmiljøer på etableringen av et forskningssenter for produktivitet i byggenæringen i 2027. Prosjektetableringsstøtten skal tildeles i 2026.

2.1.1 Prosjektetableringsstøtte

Formålet med prosjektetableringsstøtten skal være å forberede forskningsorganisasjoner og aktuelle næringsaktører på å lede eller delta i søknader til Forskningsrådets utlysninger.

Tema må være knyttet til produktivitet i byggenæringen. Målet skal være å utvikle et hovedprosjekt som er godt forankret hos samarbeidspartnerne og brukerne.

2.2.2 Forskningssenter

Departementet tar sikte på at NFR oppretter et forskningssenter for produktivitet i byggenæringen i 2027, med en varighet på 5 år. Prosjektetableringsstøtten er et første steg i etableringen, og skal bidra til at formålene med forskningssenteret i størst mulig grad oppnås.

Formålet med et forskningssenter vil være å fremme en mer systematisk, langsiktig og samhandlende innsats for å fremme og anvende ny kunnskap om produktivitet i byggenæringen. Forskningssenteret skal bidra til å styrke byggenæringens evne til å utnytte ny kunnskap og teknologi som kan fremme produktivitetsutviklingen i næringen. Videre skal senteret stimulere til økt samarbeid mellom relevante forskningsmiljøer og bidra til samarbeid på tvers av næringen og mellom næringsliv og forskningsinstitusjoner. Prioriterte innsatsområder skal være:

- Produktivitetsutvikling i boligbygging
- Prosessforbedring og samhandling
- Digitalisering og kunstig intelligens
- Industrialisering

Etableringen av et forskningssenter forutsetter at Stortinget vedtar budsjettmidler til formålet i statsbudsjettet for 2027. Departementet vil ha dialog med Forskningsrådet om endelige rammer og innretning av forskningssenteret når videre finansiering er avklart.

Med hilsen

Benedikte Endresen (e.f.)
ekspedisjonssjef

Mariann Jodis Blomli
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Kunnskapsdepartementet
Riksrevisjonen

Sak S 66/26

Innspill til forskningsprioriteringer i statsbudsjettet 2028

Til	Ansvarlig Direktør	Saksbehandler	Vedlegg
Styret	Jesper W. Simonsen	Nina Therese Maubach	1. Innspill til forskningsprioriteringer i statsbudsjettet 2028

Fra
Administrerende direktør
Mari Sundli Tveit

BESLUTNINGSSAK

Forslag til vedtak Styret vedtar innspill til forskningsprioriteringer i statsbudsjettet 2028. Adm. dir. får fullmakt til å ferdigstille innspillet i tråd med styrets diskusjon.

Kort bakgrunn Forskningsrådet skal oversende budsjettforslag for 2028 til departementene innen 1. november. Budsjettforslaget består av to deler:

- Et overordnet og uavhengig råd med forslag til volum og innretning på offentlig FoU-innsats i 2028 og fremover, med utgangspunkt i kunnskapsbehov som er særlig aktualisert de siste år.
- Departementsvise budsjettforslag for 2028 med konkrete forslag til forsknings- og innovasjonssatsinger, som følger opp rådene i budsjettforslagets del I og som ivaretar departementenes sektoransvar for forskning.

Denne saken handler om del I og er en oppfølging av drøftingssak fra styrets møte 2. juni.

Hvorfor saken fremmes til dette møtet Styret behandlet utkast til Forskningsrådets budsjettforslag del 1 i møtet 1. juni og gav sin tilslutning til hovedlinjene, prioriteringer og konkrete tiltak. Styret ønsket at teksten skulle legges fram på nytt nærmere oversendelse, for at forslaget kunne oppdateres bl.a. med omtale av hvordan Forskningsrådet vil følge opp prioriteringer i budsjettforslaget innenfor dagens tilsagnsramme. Foreliggende tekst er justert med utgangspunkt i kommentarer som fremkom i styremøtet.

Saken fremmes for endelig vedtak.

Hovedpunkter **Nye utfordringer og muligheter fordrer en ny forskningspolitisk agenda**

Forskningsrådets oppdaterte strategi legges til grunn for budsjettforslaget. Prioriteringene er begrunnet i behovet for å styrke forsknings- og innovasjonssatsinger knyttet til verdiskaping, omstilling og konkurransekraft. Forskningsrådets budsjettforslag er ikke bare et råd om allokering av midler, men også et forskningspolitisk innspill om hvilke prioriteringer myndighetene bør vektlegge i arbeidet med ny langtidsplan for forskning og innovasjon, og i forberedelsen til et nytt Horisont Europa.

EUs kommende rammeprogram vil ha en sterkt strukturerende effekt på norsk forskning. En sterkere vektlegging av banebrytende forskning og økt FoU-innsats i næringslivet og offentlig sektor anses som viktige prioriteringer framover, i tillegg til å tilrettelegge for økt og raskere bruk av forskningens funn og resultater. Det er nødvendig å bygge kapasitet og kvalitet i norske miljøer for å opprettholde deltakelse

og suksess i det europeiske forsknings- og innovasjonsfellesskapet når EUs prioriteringer endres. En mer presserende sikkerhetssituasjon gjør det nødvendig å bygge forsvarsrelatert FoU-kapasitet ved å styrke samarbeidet mellom sivil og militære forskningsmiljøer.

Behov for økt offentlig innsats og en større nasjonal konkurransearena

I budsjettproposisjonen for 2027 (Prop 1 S 2026-2027) har regjeringen lagt fram et FoU-budsjett som innebærer en realnedgang i innsatsen på 1,1 prosent fra 2026. FoU-innsats som andel av BNP er i budsjettproposisjonen beregnet til 0,88 %, altså godt under regjeringens egen ambisjon om 1 %. Målt i faste 2025-priser vil realverdien av offentlig FoU-innsats i 2027 være litt under nivået i 2017. I perioden 2017 – 2022 gikk den samlede FoU-innsatsen i Norge opp, mens den fra 2022 til 2024 falt med 4,2 milliarder kroner¹.

Gitt utfordringsbildet er dette en bekymringsfull utvikling. Vi foreslår derfor å opprettholde styrets tidligere råd om at offentlig FoU-innsats bør økes til å utgjøre minst 1,2 prosent av BNP, samt at andelen som kanaliseres til forskningsmiljøene gjennom Forskningsrådets nasjonale konkurransearenaer bør være på 30 prosent

Forslaget om at Forskningsrådets andel av de offentlige FoU-utgiftene bør økes til 30 prosent, vil innebære at konkurransearenaene over tid vil styrkes betydelig. Med utgangspunkt i totale offentlige FoU-tildelinger i 2026-budsjettet vil en andel på 30 prosent utgjøre en vekst i Forskningsrådets FoU-tilskudd på om lag 12 mrd. kroner innfaset over fem år fra 2028.

Kunnskapsdepartementet har utarbeidet en foreløpig beregning som tilsier at kontingenten for full deltakelse i Horisont Europa med EU-kommisjonens forslag vil bli på omtrent 6,3 mrd. kroner årlig. Diskusjonene i EU kan tyde på at det endelige budsjettet blir noe lavere enn kommisjonens forslag, og kontingenten vil følgelig også bli lavere enn i KDs anslag.

Gitt en trendvekst i BNP på 1,5 prosent årlig fram mot 2032, så tilsier våre beregninger at med offentlige investeringer i FoU tilsvarende 1,2 prosent av BNP vil det fram mot 2032 være rom for EU-kontingenten, 30 prosent av offentlig FoU gjennom Forskningsrådet og noe vekst i annen offentlig finansiert FoU.

Forskningsrådets overordnede råd gjelder for hele forskningssektoren og handler først og fremst om å styrke forskningssystemets evne til å levere kunnskap og løsninger som samfunnet trenger. Det pekes på behov for å trappe opp innsatsen på utvalgte områder samt at det trengs en mer forpliktende finansieringsmodell for norsk forskning med større grad av langsiktighet og forutsigbarhet i den samlede finansieringen.

Forskningsrådets prioriteringer

Forskningsrådets midler kommer fra alle 16 departementer. Bevilgningene skal gå til forskning som ivaretar de enkelte departementenes sektoransvar, også når midlene settes inn i sektorovergripende forskning. Gitt utfordringsbildet bør alle departementer i større grad bruke forskning til å understøtte politiske beslutninger og forskningsbasert praksis i sektorene. Dette tilsier at forskningspolitikken må integreres tettere med sektorpolitikken.

I budsjettforslag 2028 fremmer administrasjonen en rekke satsingsforslag overfor departementene (del II av Budsjettforslaget). Dette er forslag som dels er rettet mot de enkelte departement og dels forslag som er rettet mot flere departementer (sektorovergripende forslag). Satsingsforslagene er utviklet på grunnlag av

¹ Kilde SSB, statistikktabell 11010. Tallene omfatter alle forskningsutførende sektorer, målt i faste priser. 2024 er sist tilgjengelige år.

porteføljeanalyser og andre kunnskapsgrunnlag. For hvert departement settes satsingsforslagene i en prioriteringsrekkefølge fra det satsingsforslaget administrasjonen anser som viktigst, til satsinger som dekker identifiserte kunnskapsbehov. Slik får departementene en rekke begrunnede forslag å velge fra i eget budsjettarbeid, samt at de får et tilfang av tekstunderlag for internt analysearbeid. Tilbakemeldinger fra departementene på denne tilnærmingen er positiv.

Overfor de 16 departementene fremmes det til sammen 30 ulike satsingsforslag som dels er helt nye satsinger og dels er forslag om å styrke eksisterende satsinger som i dag anses å ha for lite volum til å møte behovene. Satsingene foreslås finansiert dels med vekst i tilsagnsrammen (til sammen i underkant av 2,9 mrd. kroner) og dels gjennom omprioritering av midler innenfor rammen (til sammen 1,4 mrd. kroner). Det fremmes to forslag til satsinger som fullt og helt foreslås finansiert innenfor rammen, hhv. tiltak for omstilling og kapasitet for deltakelse i nye Horisont Europa, og tiltak for å styrke koblinger av forskningsgjennombrudd til anvendelse og verdiskaping. I tillegg gjøres det mange omprioriteringer innenfor hver av porteføljene. Slike satsinger fremmes i porteføljestyrenes investeringsplaner som vedtas av styret i desember.

Budsjettforslaget del 2 – satsingsforslag overfor departementene

For hver av prioriteringene i budsjettforslagets del 1 fremmes det en rekke satsingsforslag. Mange av disse er viktige og relevante for flere prioriteringer, men er for systematikkens skyld lagt til prioriteringen med høyest relevans for formålet (listet i alfabetisk rekkefølge):

Et forsknings- og innovasjonssystem for kunnskapsgjennombrudd, omstilling og konkurransekraft

- Banebrytende forskning og verdensledende forskningsmiljøer
- Forskningsinfrastruktur
- Fra kunnskapsgjennombrudd til anvendelse og verdiskaping
- Institutsatsing for omstilling i næringsliv og offentlig sektor
- Mer næringsrettet forskning og økte private investeringer
- Omstilling og kapasitet for FP10-deltakelse
- Strategisk pott for utvikling av forskningssystemet

Klimaomstilling og framtidens klimaomstilling

- Energiomstilling
- Hav og kyst - kunnskap og løsninger
- Industrielle symbioser for sirkulær økonomi, bærekraftig for og energieffektiv omstilling
- Klimarobuste samfunn
- Nasjonalt kompetanse- og forskningsløft for kjernekraft som strategisk energialternativ

Nasjonale sikkerhetsinteresser og et motstandsdyktig samfunn

- Demokrati under press - konsekvenser av KI for tillit og fellesskap
- Energisikkerhet og robust energisystem
- Forsvarsevne, sikkerhet og beredskap
- Kritiske verdikjeder
- Kunnskap om et endret kriminalitetsbilde
- Nasjonal matsikkerhet
- Romforskning og -innovasjon
- Samisk kunnskap og forskning for styrket beredskap i nordområdene
- Styrket kunnskapsgrunnlag for kultur- og mediepolitikken

Et forsknings- og innovasjonsløft for offentlig sektor

- Et forsknings- og innovasjonsløft for offentlig sektor
- Forskning for økonomisk politikk
- Helse- og omsorgstjenester som er sammenhengende, personelleffektive og bærekraftige
- Inkludere flere barn og unge i utdanning, arbeid og samfunnsliv
- Kvinnens arbeidshelse
- Datadrevet og prediktivt vedlikehold av transportinfrastruktur

Ansvarlig utvikling og bruk av fremtidsrettede teknologier

- Kritiske dype teknologier
- Nevroteknologi
- Teknologiløft i forsvarsindustrien

**Forberedelse /
prosess**

Administrasjonen har utviklet saken på grunnlag av diskusjonen i styrets møte 1. juni.

Videre saksgang

Forskningsrådets budsjettforslag 2028 oversendes departementene innen 23. oktober.

Innspill til forskningsprioriteringer i statsbudsjettet 2028

Offentlige FoU-investeringer utgjorde 4,3 prosent av statsbudsjettet i 2018. I etterfølgende år har trenden vært nedadgående til 3,4 prosent i foreliggende budsjettproposisjon for 2027. Det har vært en samlet realverdinedgang siden 2022 fram til budsjettproposisjonen for 2027 på 4,4%, bare fra 2026 til 2027 på 1,1%. De offentlige FoU-investeringene har siden 2017 sunket fra om lag 1% til under 0,9% av bruttonasjonalprodukt. Forskningsrådets overordnede råd for forskningsprioriteringer i statsbudsjettet 2028 er at

Norge må løfte de offentlige FoU-investeringene til minst 1,2 prosent av BNP over de neste fem årene for å skape kunnskapsgjennombrudd, styrke konkurransekraften og få et taktskifte i den omstillingen landet trenger.

Det er dette som skal til for at Norge skal få tilstrekkelig kraft og kapasitet i forsknings- og innovasjonssystemet, samt å utløse mer private investeringer i FoU, til et nivå som er nærmere EU og våre nordiske naboland. Forskningsrådet mener at Regjeringen, også ved lavere ambisjonsnivå, bør prioritere de fem hovedprioriteringene og to tverrgående dimensjonene som omtales i dette dokumentet.

Et kraftfullt løft i forskning og innovasjon

Forskning, teknologiutvikling og innovasjon spiller en stadig viktigere rolle for samfunnsutviklingen. Hvordan skal Norge - *med kunnskap* - møte et stadig mer krevende utfordringsbilde? Dette er spørsmålet Forskningsrådets innspill til forskningsprioriteringer i statsbudsjettet 2028 søker å besvare.

Framover blir det nødvendig å utforme tydeligere prioriteringer, tilrettelegge for økt koordinering og bredere involvering fra flere sektorer og aktører, samt øke investeringer i forskning og innovasjon innenfor samfunnskritiske sektorer. Dette gjelder ikke bare for Norge, men er en tydelig internasjonal forskningspolitisk trend^{1, 2}. De samfunnsmessige effektene av forsknings- og teknologiinvesteringene må forsterkes. Sterkere koblinger mellom forsknings- og innovasjonsmiljøer, næringsliv, offentlig sektor og politikk vil være avgjørende for samfunnets omstillingsevne fremover. Når forskningens rolle i samfunnsutviklingen blir stadig viktigere, er det avgjørende å delta i internasjonale forskningsarenaer som gir tilgang til både kunnskap, kapasitet og ressurser. Internasjonalt samarbeid må imidlertid balanseres mot hensynet til nasjonal sikkerhet og betydningen av nasjonal kritisk kompetanse, suverenitet på sentrale teknologiområder og markedsadgang.

Raske endringer og økt usikkerhet

¹ OECD, *Declaration on Transformative Science, Technology and Innovation Policies for a Sustainable and Inclusive Future*, OECD/LEGAL/0501

² OECD (2025), *OECD Science, Technology and Innovation Outlook 2025: Driving Change in a Shifting Landscape*, OECD Publishing, Paris

Geopolitisk maktforskyvning mot autoritære stater utfordrer demokratiske verdier, og sikkerhet har blitt et sentralt premiss for politiske prioriteringer, økonomisk konkurransekraft og strategisk autonomi. Teknologisk utvikling er avgjørende for verdiskaping og omstilling, men skaper også risiko knyttet til demokratisk kontroll, desinformasjon, personvern, tillit og maktkonsentrasjon. Kunstig intelligens har særlig potensial til å utløse store samfunnsendringer, både positive og negative. Samtidig får klima- og miljøutfordringene mindre internasjonal oppmerksomhet, selv om konsekvensene av klimaendringer og naturtap blir stadig mer påtrengende. Demografiske endringer vil dessuten utfordre dagens velferdsordninger og påvirke samfunnets samholdskraft. Norge har særskilte omstillingsbehov: Det ressursbaserte næringslivet har gitt vekst og velstand, men framover må verdiskapingen komme fra et mer kunnskaps- og teknologi-basert næringsliv som har et vesentlig lavere klimafotavtrykk, mens offentlig sektor må forventes å levere gode tjenester med knappere ressurser.

Utfordringen er mange og kan virke uoverkommelige, men de åpner også for nye muligheter, løsninger og samarbeidsformer. Det er derfor behov for en mer ambisiøs og systematisk innsats på forskning og innovasjon for å møte utfordringer og utnytte muligheter knyttet til eksisterende styrker. Økt samspill med næringslivet for å bygge kompetanse og relevant kunnskap vil kunne utløse mer forskning og innovasjon i næringslivet.

Plan for Norge (2025-29)³ angir hvilke politikkområder regjeringen har ambisjoner om å fornye. I planen er områdene økonomi, arbeids- og næringsliv, barn og unge, helse og forsvar prioritert og «trygghet» et gjennomgående nøkkelord. Forskning må legges til grunn for kunnskapsbasert politikk-utvikling og effektiv måloppnåelse. Forskningsrådets budsjettforslag 2028 gir råd om hvordan forskning og forskningsdrevet innovasjon kan bidra til å realisere regjeringens ambisjoner på flere av områdene. Skal de politiske ambisjonene realiseres fullt ut, må innsatsen på forskning og innovasjon styrkes nå.

Norsk deltakelse i det europeiske forsknings- og innovasjonsfelleskap

Norge har siden 1994 deltatt i EUs rammeprogrammer for forskning gjennom full assosiering. Deltakelsen har gitt norske forskere, næringsliv og offentlig sektor tilgang til samarbeid og infrastrukturer i langt større skala enn det som ville ha vært mulig på nasjonalt nivå. Dette har bidratt til å heve kvaliteten i norsk forskning, økt innovasjonsevnen i næringslivet og offentlig sektor, og dermed styrket samfunnets evne til å håndtere store samfunnsutfordringer⁴. I forberedelsene til det 10. rammeprogrammet har Europakommisjonen lagt frem et svært ambisiøst forslag om å styrke Europas produktivitet og konkurransekraft ved å knytte forskning, innovasjon, oppskalering og kommersialisering tettere sammen. Det vil innebære en betydelig risiko dersom Norge blir stående utenfor det europeiske forsknings- og innovasjonsfelleskapet. Både Storbritannia og Sveits har tidligere valgt å stå utenfor EUs rammeprogram, men har erfart at omkostningene ved utenforskapet for egen forskning og innovasjon har vært for høye.

EUs forsknings- og innovasjonspolitik vil ha stor betydning for Norge og tidlig forberedelse er avgjørende for å få mest mulig ut av mulighetene. Norge bør søke full assosiasjon til det kommende rammeprogrammet og fremover vil EUs forsknings- og innovasjonsarenaer være viktige samspills-

³ [Regjeringens plan for Norge 2025-2029](#)

⁴Tofteng, Maja et al.: Impact evaluation of Norway's participation in EU Framework Programmes for research and innovation. Samfunnsøkonomisk analyse og Technopolis Group. Juni 2026.

arenaer for norsk forskning. Norge har lyktes godt i Horisont Europa, noe som gir et solid grunnlag for deltakelse i det nye rammeprogrammet. Samtidig vil deltakelse og suksess i rammeprogrammet, og ikke minst i konkurranseevnefondet, stille nye krav til kobling av forskning til politikktutvikling, og til støtteapparatet.

Både konkurranseevnefondet og Horisont Europa skal prioritere områder som grønn omstilling og industriell avkarbonisering; helse, bioteknologi, landbruk og bioøkonomi; digital ledelse, samt motstandsevne, sikkerhet, forsvar og romvirksomhet. For å sikre at Norge på en best mulig måte bidrar til, og høster fordelene av, deltakelse i det kommende Horisont Europa og konkurranseevnefondet, må aktørene i det norske forsknings- og innovasjonssystemet kunne hevde seg innenfor hele bredden av programmet, og ikke minst de fire prioriterte politikkområdene. Dette stiller krav til den strategiske innretningen på Norges framtidige forskningsprioriteringer. Samtidig må særskilte norske kunnskapsbehov ivaretas.

Den internasjonale forskningsinnsatsen på viktige områder som helse- og klimaforskning har blitt redusert, hovedsakelig som følge av nedskalering i USA. Dette må få konsekvenser for Norges prioriteringer i forskningspolitikken, spesielt med hensyn til innsamling av data der sentrale institusjoner i andre land ikke lenger mottar midler for å videreføre datatidsserier, samt for å ivareta tilgang til eksisterende data. I denne sammenhengen blir arbeidet med å styrke det europeiske forskningssamarbeidet stadig viktigere.

Banebrytende forskning for kunnskapsgjennombrudd og samfunnsgevinst

Norge må styrke kapasiteten for kunnskapsgjennombrudd og langsiktig kunnskapsutvikling for å frembringe ny erkjennelse, hevde seg i den internasjonale konkurransen samt få tilgang til kunnskapsfronten, teknologi og talenter. Konkurransedrevet grunnleggende forskning med høy kvalitet må kobles bedre til samfunnsutfordringer, teknologi, innovasjon og entreprenørskap for å sikre økt samfunnsmessig nytte og internasjonal konkurranseevne. Fremtidens konkurransekraft innebærer at Norge må delta i og styrke tilgangen til de store vitenskapelige og teknologiske fremskrittene. Disse kommer ofte fra kvalitetsdrevet banebrytende forskning og prosjekter med høy dristighet. Forskningsrådet vil derfor gjennomgående styrke satsingen på banebrytende forskning for å stimulere til flere verdensledende forskningsmiljø, internasjonalt samarbeid samt forskning med høy risiko og stort potensiale.

Banebrytende forskning skiller seg fra annen forskning ved at den er disruptiv, gir konseptuelle sprang i form av nye vitenskapelige metoder, teorier og hypoteser. Denne forskningen kan frembringe betydelige kunnskapsgjennombrudd og innovasjonshøyde. Den gir ofte radikale innsikter og åpner for nye forskningsfelt med stor betydning for nærings- og samfunnsliv. Draghi-rapporten⁵ peker på at banebrytende forskning er av fundamental betydning for verdiskaping og innovasjon. Et bredt tilfang av banebrytende forskning som enda ikke har en konkret anvendelse og der samspill med anvendte forskningsfelt blir viktig for en kunnskapsbase for fornyelse og for å ha tilgang til ny kunnskap som kan tas i bruk. Banebrytende forskning knyttet til målrettede satsninger er også viktig for å fornye og forsterke mange forskningsfelt.

⁵ Draghi, Mario: The future of European competitiveness, 2024

Forslag til overordnede nasjonale prioriteringer

Forskningsrådet anbefaler å styrke innsatsen innenfor fem overordnede prioriteringer for å møte vår tids definerende samfunnsutfordringer. Disse komplementerer og supplerer det europeiske samarbeidet om forskning og innovasjon og vil legges til grunn for Forskningsrådets egne disposisjoner og arbeid fremover. Samfunnsutfordringene fordrer nye innsikter, bedre løsninger og stiller krav til at både myndighetene, Forskningsrådet og andre premissgivende aktører i forsknings- og innovasjonssystemet utvikler virkemidler som i større grad sikrer at resultater fra forskningen blir brukt og skaper samfunnsmessig nytte. Prioriteringene går på tvers av sektor- og faggrenser, er langsiktige og foreslås realisert gjennom femårige opptrappingsplaner og tydeligere prioriteringer innenfor dagens økonomiske rammer. Vekstvolumet er i samsvar med Forskningsrådets overordnede råd om at offentlig FoU-innsats skal utgjøre 1,2 prosent av BNP, hvorav 30 prosent av dette skal kanaliseres gjennom Forskningsrådets konkurransearenaer. Dette innebærer en realvekst i samlet tilsagnsramme på om lag 2,4 milliarder kroner per år over fem år, til sammen 12 mrd. kroner. De overordnede prioriteringene tar utgangspunkt i nasjonale behov, men realiseringen av disse må ses i lys av kommende forsknings- og innovasjonssatsinger i EU, for å sikre best mulig bruk av nasjonale midler.

Et forsknings- og innovasjonssystem for kunnskapsgjennombrudd, omstilling og konkurransekraft

Prioriteringen skal sikre at Norge har forsknings- og innovasjonssystem i verdensklasse, at forskningens funn og resultater tas i bruk, kommersialiseres og fremmer entreprenørskap samt at norske aktører vil nå fram på internasjonale konkurransearenaer generelt, og i EUs nye Horisont Europa og konkurranseevnefondet spesielt. For prioriteringen foreslås det en femårig opptrapping på til sammen 5 mrd. kroner.

Et velfungerende forsknings- og innovasjonssystem kjennetegnes av høy kvalitet, internasjonalt samarbeid og gjensidig samspill på tvers av sektorer og fagfelt. Samfunnsutfordringenes komplekse karakter krever tettere integrasjon mellom forskningspolitikk og øvrige politikkområder innenfor kritiske samfunns- og næringsområder, samt et utvidet forskningssystem med flere aktører i et forpliktende og tillitsbasert samarbeid. Forskningen skal legge grunnlaget for et sterkt næringsliv som er godt rustet for fremtiden. Det trengs både et løft i de åpne konkurransearenaene for banebrytende forskning og for næringsrettet forskning og innovasjon for å kunne tiltrekke seg gode forskere og innovative aktører i privat og offentlig sektor.

For å lykkes med et forsterket forsknings- og innovasjonssystem er det helt sentralt å sikre bedre tilgang til forsknings- og teknologiinfrastruktur. Slike infrastrukturer er ofte svært kostnadsintensive og samtidig helt essensielle for å utføre forskning av høy kvalitet. Forskningsrådet vil trappe opp og styrke tilgangen til viktig internasjonal forskningsinfrastruktur, øke det nordiske samarbeidet og samtidig fornye og utvikle nødvendig forskningsinfrastruktur nasjonalt. Satsingen på forskningsinfrastrukturer skal bidra til å forsterke resultater fra banebrytende forskning samt ivareta næringslivets og offentlig sektors behov for tilgang til ressurser og kompetanse i viktige infrastrukturer. Satsingen på forskningsinfrastruktur skal også bidra til nødvendige nasjonale løft for å sikre strategisk autonomi og nasjonal sikkerhet.

Studier av EUs satsing på fremragende forskning (ERC)⁶, viser at denne har gitt store gevinster til utviklingen av nytt næringsliv, kommersialisering og dokumentert samfunnsnytte i tillegg til betydelige vitenskapelige gjennombrudd. I dette ligger et betydelig innovasjonspotensial i ny teknologi, nye løsninger og utvikling av nytt og eksisterende næringsliv. Norge er avhengig av å øke omfanget og kvaliteten av den banebrytende forskningen. Forskningsmiljøene i akademien og næringslivet er viktige innovasjonsmotorer, og koblingen mellom satsinger og aktører innenfor banebrytende forskning og innovasjon skal forsterkes. En velutviklet kultur for nyskaping og entreprenørskap og mekanismer for kobling av aktører i nye partnerskap og økosystemer er viktig for å sikre at forskningens resultater blir tatt i bruk og oppskalert, men også for å sikre at næringslivets konkurranse-kraft og offentlig sektors behov blir ivaretatt. Norske bedrifter med kobling til forskningsinstitusjoner har opplevd en markant økning i sitt innovasjonspotensial innen så å si alle typer innovasjon⁷. Det er stort potensial for å mobilisere flere bedrifter til å utvikle og styrke egen FoU-aktivitet, øke sine investeringer i FoU, styrke koblingene mellom FoU-intensive bedrifter samt å koble de til forsknings-institusjoner i større strategiske satsinger. Dette vil være avgjørende for å utløse økte private FoU-investeringer.

De rådende geopolitiske utfordringene setter internasjonalt samarbeid i et nytt lys, og internasjonale arenaer og partnerskap må vurderes og hensyntas på andre måter enn tidligere. Samarbeid må utvikles på måter som fremmer forskningens integritet og sikkerhet. Økt satsing på forskningsinfrastruktur og testarenaer er avgjørende for å få fram forsknings- og innovasjonsmiljøer i verdensklasse og spesielt vil investeringer i datainfrastrukturer være sentralt for utvikling av nasjonale satsinger på KI, kvanteteknologi og for bruk av norske datakilder til forskning og innovasjon. De nye teknologiene, og økosystemene de er en del av, utvikles både innenfor, på tvers av og, i noen tilfeller, utenfor etablerte forsknings- og innovasjonssystemer. Dette fordrer nye tiltak som kobler aktører på tvers av sektorer og fagfelt.

- For denne prioriteringen vil Forskningsrådet innenfor dagens tilsagnsramme satse på tiltak som fremmer omstilling og kapasitet i norske forskningsmiljøer for deltakelse i et nytt Horisont Europa; og tiltak som tilrettelegger for at funn og resultater fra banebrytende forskning raskt kommer til anvendelse for verdiskaping og omstilling.
- En vekst i tilsagnsrammen til Forskningsrådet bør først og fremst gå til en styrking av banebrytende forskning, et løft i nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur og flere tiltak for å styrke FoU i næringslivet.

Klimaomstilling og framtidens klimatilpassing

Prioriteringen skal sikre at samfunnet lykkes med en bærekraftig klimaomstilling, at alle samfunnssektorer er godt tilpasset klimaendringene og håndterer klimarisiko og sirkulære løsninger, samt at nytt næringsliv, tjenester og produkter vokser frem i markedet ved å bidra i omstillingen. For prioriteringen foreslås det en femårig opptrapping på til sammen 2 mrd. kroner.

Geopolitisk uro har svekket den globale oppmerksomheten om klimaendringene, klimaomstilling og klimatilpassing, samtidig som endringene skjer raskere enn natur og samfunn makter å tilpasse seg. Effektene av endringene rammer alle deler av verden i økende grad. Klimatilpassing handler både

⁶ [The ERC pioneering years: Scientific assessment of completed ERC projects, FP7 Review \(2015-2022\)](#)

⁷ Alpaydin, U. A. R., & Fitjar, R. D. (2024). How do university-industry collaborations benefit innovation? Direct and indirect outcomes of different collaboration types. Growth and Change, e12721

om å håndtere klimarelaterte utfordringer, men også om å redusere risiko før de inntreffer. For å oppnå dette trengs det kunnskap om effekter av klimaendringene slik at vi kan redusere og unngå risiko knyttet til værhendelser, økonomiske tap, tap av natur, brudd og forstyrrelser i verdi- og forsyningskjeder og negative effekter i næringslivet. For å snu utviklingen må det kuttes i klimagass-utslipp, begrense tap av naturmangfold, legges mer vekt på sirkulære verdikjeder og klimatilpasning, utvikle rene teknologier og et mer energieffektivt samfunn.

Dette kan gi opphav til nye grønne produkter og tjenester med eksportpotensiale. Både klimaendringene i seg selv, ressursknapphet og fortsatt avhengighet av fossil energi utgjør en betydelig sikkerhetsrisiko. Investeringer i, og bruk av, fornybare energikilder må oppskaleres og demonstreres, og det må utvikles og implementeres teknologi og rammebetingelser for lavutslipp, klimagassfangst og -lagring og som også bidrar til grønn næringsutvikling. Endringer i holdninger og adferd er avgjørende for å lykkes med klimaomstillingen, noe som fordrer en tydeligere prioritering av kulturelle og samfunnsvitenskapelige perspektiver i klimaforskningen.

Det er behov for forskning som gir både ny kunnskap og nye løsninger om klimaomstilling og klimatilpasning globalt, nasjonalt og lokalt. Samfunnets handlekraft for at vi skal lykkes med å bli et klimatilpasset, utslippsfritt og rettferdig samfunn, må styrkes. Innsatsen på forskning og innovasjon, samt å ta i bruk ny kunnskap, for bedre klimatilpassing og mer effektiv risikohåndtering må økes. Det trengs et løft i hele virkemiddelapparatet og bruk av nye virkemidler for å fremme grønn system-innovasjon basert på integrerte modeller for klima, miljø, energisikkerhet og økonomi. For å sikre at Norge lykkes med klimaomstilling og -tilpasning vil samfunnsoppdrag og andre systemtiltak kunne være hensiktsmessige, da det trengs styring og koordinering på tvers av politikk og sektorer.

- For denne prioriteringen vil Forskningsrådet innenfor dagens tilsagnsramme styrke forskning og innovasjon for å gjøre samfunnet mer klimarobust og som bidrar til å redusere energi- og materialfotavtrykket til norske virksomheter og husholdninger.
- En vekst i tilsagnsrammen til Forskningsrådet bør først og fremst gå til en styrking av forskning og innovasjon for energiomstilling.

Nasjonale sikkerhetsinteresser og et motstandsdyktig samfunn

Prioriteringen skal gi grunnlag for økt nasjonal forsvarsevne og bedre beredskap i alle samfunnssektorer og i samfunnet som helhet, herunder å sikre grunnlaget for et samfunn basert på felles forståelse og demokratiske verdier. For prioriteringen foreslås det en femårig opptrapping på til sammen 2 mrd. kroner.

Norge står i dag overfor et nytt og sammensatt trusselbilde mot nasjonal sikkerhet, jf. Nasjonal sikkerhetsstrategi⁸. Utfordringene er både militære, sivile, teknologiske og samfunnsmessige, og forsterkes av geografi, geopolitikk samt dyp integrasjon i digital infrastruktur og globale verdikjeder. Det trengs et kunnskaps- og innovasjonsløft i arbeidet med sikkerhet og beredskap generelt og i hver samfunnssektor spesielt, samt en tilnærming som sikrer god koordinasjon og samhandling på tvers av sektorer. Endringstakten i den sikkerhetspolitiske utviklingen tilsier at et slikt løft bør komme raskt og gjennom en betydelig satsing på forskning, teknologi og innovasjon for å styrke Norges forsvarsevne, sikkerhet og beredskap. Det foreslås en styrking av forskningsfeltet i bredt, herunder sektorsamspill, flernivåstyring og teknologiutvikling knyttet til hybride og sammensatte trusler; sikring av kritiske

⁸ [Nasjonal sikkerhetsstrategi - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonal-sikkerhetsstrategi-2021/id2788448/)

samfunnsfunksjoner; sårbarheter i forsynings- og verdikjeder; digital sikkerhet; teknologi; demografi og bosettingsmønstre, mv. Samarbeid mellom privat, offentlig og sivilsamfunnssektorer og forskningsinstitusjoner, og internasjonalt forskningssamarbeid med aktører fra land vi har et verdifellesskap med, blir stadig viktigere for å ivareta nasjonal sikkerhet.

Nasjonale sikkerhetsinteresser omfatter både nasjonal selvstendighet og territoriell suverenitet, samt å sikre samfunnets verdimeslige forankring i et liberalt demokrati. Når stormaktene i mindre grad slutter opp om internasjonale institusjoner og multilaterale avtaler, utfordrer det folkerettslige prinsipper, noe som er særlig kritisk for små stater som Norge. Stormaktene har fått ny interesse for Arktis og nordområdene i lys av utsikter til isfrie havområder i sommersesongen, noe som gir kortere seilingsleder mellom øst og vest og bedre tilgang på naturressursene i regionen. Dette kan føre til interessekonflikter, som i høy grad vil ramme Norge som er det landet med høyest andel av befolkningen og stor økonomisk aktivitet i nordområdene. Det norske samfunnet er robust, men blir sårbart når rammebetingelsene for sikkerhetspolitikken endres.

Digital motstandskraft er avgjørende for et åpent og demokratisk samfunn og det trengs ny kunnskap om samvirket mellom teknologi, mennesker og samfunn. Nye teknologier og algoritmedrevne parallellsamfunn har svekket felles sannhets- og saklighetskriterier, og bidratt til en dypere splittelse i virkelighetsforståelsen mellom ulike grupper. Tillit til forskning og en felles forståelse for hvordan man skal forstå virkeligheten er grunnleggende for utviklingen av samfunnet. Det trengs ny kunnskap om forutsetningene for samfunnets utvikling og nye løsninger for å ivareta transparens, tillit og fremme demokratiske verdier.

Det må utvikles ambisiøse satsinger som fremmer en innovativ og konkurransedyktig forsvarsindustri. Norge har særlig gode forutsetninger for å utvikle et konkurransedyktig hav- og romrelatert næringsliv som blant annet kan levere systemer for kommunikasjon, monitorering og bedre situasjonsforståelse. Det trengs økt innsats på forskning og innovasjon for nye teknologier, produkter og tjenester som kan anvendes i både militær og sivil sektor for forsvarsevne, sikkerhet og beredskap, samt forskning som kan bidra til en samfunnsutvikling som balanserer åpenhet og sikkerhet og samtidig styrker demokratisk motstandskraft.

- For denne prioriteringen vil Forskningsrådet innenfor dagens tilsagnsramme styrke innsatsområder innenfor forskning, teknologiutvikling og innovasjon for sikkerhet og beredskap; samt forskning på konsekvenser av teknologi for tillit og demokrati.
- En vekst i tilsagnsrammen til Forskningsrådet bør først og fremst gå til en ny satsing på forskning, teknologiutvikling og innovasjon for økt forsvarsevneforsvarsindustrien, en styrking av forskning på kritiske verdikjeder, romforskning samt forskning på robuste og inkluderende samfunn.

Et forsknings- og innovasjonsløft for offentlig sektor

Prioriteringen skal utvikle innovasjonsevnen i offentlig sektor og etablere langsiktige partnerskap mellom offentlig sektor, forskningsmiljøer, næringsliv og sivilsamfunn. For prioriteringen foreslås det en femårig opptopping på til sammen 1 mrd. kroner.

Det trengs et taktskifte i forsknings- og innovasjonsinnsatsen i og for offentlig sektor. Raske samfunns- og teknologiendringer og en forventet mangel på arbeidskraft i mange kritiske samfunnssektorer krever nye løsninger. Norge har en velutviklet offentlig sektor, og forventningene til

offentlige tjenester, infrastruktur og forvaltning er høye. Kostnadene vil øke på flere samfunns-områder framover samtidig som finansieringsgrunnlaget blir mer utfordrende. I tillegg krever geopolitisk uro, klimaendringer, økt migrasjon, aldring og større sosiale forskjeller økt samhandling på tvers av sektorer, fag og styringsnivåer. Innovasjonsprosesser i offentlig sektor er krevende, og det er store variasjoner i forsknings- og innovasjonsinnsatsen innen ulike sektorer. Mange endringsprosesser skjer ofte uten systematisk evaluering og uten planer for implementering eller oppskalering. Offentlig sektor trenger sterkere insentiver for nyskaping, mer bruk av forskning og innovative anskaffelser samt økt kapasitet til å ta i bruk ny teknologi og nye arbeidsformer i stor skala. Offentlig sektor står for store innkjøp, og innovative anskaffelsesprosesser gir bedre løsninger for offentlige aktører og utgjør et viktig hjemmemarked for bedrifter.

Den demografiske forskyvingen mot en aldrende befolkning legger allerede press på helse- og omsorgstjenestene, noe som ventelig vil øke betydelig framover. Det vil bli mangel på helsepersonell både i primær- og spesialisthelsetjenestene, noe som fordrer investeringer i ny teknologi, digitale løsninger, innovative arbeidsprosesser og samarbeid med næringslivet og sivilsamfunnet. En aldrende befolkning fører til at en relativt mindre andel av befolkningen er i arbeid. For å opprettholde velferdssamfunnets bærekraft blir det derfor stadig viktigere å bekjempe utenforskap fra utdanning og arbeidsliv for spesielt barn og unge.

En viktig oppgave for offentlig sektor er å håndtere kriser, noe som det må planlegges for i normal-tider. Forskningsinstitusjonene har en viktig rolle i å produsere, dele og evaluere relevant kunnskap om hvordan slike situasjoner best kan håndteres. Erfaringer fra håndteringen av tidligere kriser gir verdifulle innsikter som må tas inn i gjeldende strukturer og retningslinjer før neste krise inntreffer. Det trengs målrettet innsats som kombinerer samspill med offentlig sektor om praksisnær forskning, eksperimentering og systematisk læring og som fremmer innovasjon og digitalisering i kommuner og i staten.

- For denne prioriteringen vil Forskningsrådet innenfor dagens tilsagnsramme styrke forskning, teknologiutvikling og innovasjon for å gjøre offentlig sektor mer personell- og kostnadseffektiv.
- En vekst i tilsagnsrammen til Forskningsrådet bør først og fremst gå til et forsknings- og innovasjonsløft for offentlig sektor, en styrking av forskning for å inkludere flere i utdanning, arbeid og samfunnsliv samt økt forskningsinnsats på transportinfrastrukturen.

Ansvarlig utvikling og bruk av fremtidsrettede teknologier

Prioriteringen skal sikre at nasjonale behov for teknologisk kompetanse ivaretas og at Norge er i stand til å nyttiggjøre seg ny teknologi på en ansvarlig og sikker måte og for verdiskaping og konkurransekraft. For prioriteringen foreslås det en femårig opptrapping på til sammen 2 mrd. kroner.

Norge må rustes til å møte nåværende og framtidige behov for teknologi, kompetanse og infrastruktur. Dyp teknologiinnsikt og -kapasitet er kritisk for forsvarsevne og beredskap, suverenitet og konkurransekraft og omstilling av offentlig sektor, og er en forutsetning for å få opp takten i det grønne, digitale skiftet. Dette krever både økt satsing på forskning for teknologiutvikling og økt innsats for å sikre en ansvarlig og effektiv samfunnsintegrasjon av ny teknologi, noe som også forutsetter at det investeres i forskning på systemnivå, samspill mellom teknologi og mennesker, i tillegg til enkeltteknologier og teknologikonvergens.

Kunstig intelligens har allerede fått stor betydning for samfunnsutviklingen gjennom nye verktøy og digitaliserte prosesser. Dette påvirker hele samfunnet og bidrar til økt verdiskaping og mer effektive prosesser samtidig som det er utfordringer knyttet til blant annet transparens, etterprøvbarhet og personvern. Med fremveksten av kvanteteknologi forventes det ytterligere potensial for innovasjon og verdiskaping. Det er ambisjoner om å utvikle Norden til en samordnet kvanteregion, noe som fordrer at Norge – for å være en attraktiv partner – videreutvikler kompetanse og kapasitet innenfor kvanteteknologisk forskning og innovasjon. Forskning innenfor bioteknologi, nanoteknologi, avanserte materialer, mikrosystemer og nevroteknologi har mange anvendelsesområder, blant annet innenfor forsvar og helse. Teknologi gir økt beskyttelse mot biologiske trusler, nye materialer og energikilder, og bedre soldatprestasjon. Teknologi gir også mer effektiv sykdomsforebygging, diagnose og behandling, noe som øker livskvaliteten og reduserer helse- og omsorgsutgifter. Med økende digitalisering, skybaserte systemer og stadig flere tredjepartsintegrasjoner blir våre digitale økosystemer mer komplekse og sårbare. Dette krever en helhetlig sikkerhetstilnærming, oppbygging av tilstrekkelig nasjonal egevnene innenfor sensitive og kritiske teknologier samt sterkere nasjonal kontroll med teknologiene⁹.

Dersom Norge skal hevde seg innenfor de ulike teknologiområdene, trengs det vekst i forskningsinnsatsen, langsiktige prioriteringer, sterke forskningsmiljøer, entreprenørskap og tilgang på kompetanse og avansert forskningsinfrastruktur i verdensklasse. Det må tilrettelegges for en tettere kobling mellom forskning, næringsliv og offentlig sektor samt bred oppslutning om etiske standarder og tillit.

- For denne prioriteringen har Forskningsrådet allerede prioritert store satsinger på kunstig intelligens og kvanteteknologi innenfor dagens tilsagnsramme.
- En vekst i tilsagnsrammen til Forskningsrådet bør først og fremst gå til å styrke innsatsen på kritiske dype teknologier, et teknologiløft for forsvarsindustrien samt en ny satsing på nevroteknologi.

Ambisjonene for norsk forskningsinnsats må løftes

Både utfordringsbildet og de mulige negative konsekvensene av for svak innsats peker i retning av at norsk forskningsinnsats må løftes. Samlet norsk FoU-innsats ligger godt under nivået i våre naboland og regjeringens ambisjoner og FoU-intensiteten i norsk næringsliv er betydelig lavere enn i Sverige og Finland¹⁰. Dette forklares delvis ved at den norske næringsstrukturen har stort innslag av råvarebaserte næringer med relativt lite FoU, og at det forskningsintensive næringslivet i Norge utgjør en liten del av økonomien.

Omstillingen til en mer differensiert økonomi og et mer forskningsbasert næringsliv krever et løft i offentlig FoU-innsats, men først og fremst et løft i privat finansiert FoU. Dette fordrer strategiske satsinger utviklet sammen med næringslivet, i tillegg til tilrettelegging, regelverksutvikling og insentiver fra myndighetenes side, eksempelvis private-offentlige strategiske satsinger og i videreutvikling av SkatteFUNN-ordningen, for å øke samarbeidet mellom næringslivet og FoU-institusjoner. Det trengs mer systematisk kobling av forskning og innovasjon, regulering og offentlige anskaffelser for å få resultater av forskningen raskere ut i markedet. Det er også behov for mer risikovillig kapital og offentlig-privat risikodeling for å få til overgangene mellom forskning, nyskaping og konkurransekraft. Det må også legges bedre til rette for at private stiftelser og fond bidrar med økt finansiering av

⁹ Jf. [Kunnskapsgrunnlag for vurdering av sensitive teknologier \(KVASt\)](#)

¹⁰ [Økonomiske analyser 2/2026 – Utsyn over året 2025 – SSB](#)

forskning og innovasjon. Offentlig FoU-innsats bør fremme konsentrasjon, arbeidsdeling og langsiktige prioriteringer ved å samordne forsknings-, nærings- og økonomisk politikk rundt felles strategiske mål.

Ut ifra størrelsen på forskningssystemet har Norge hentet hjem mer EU-midler enn Sverige, Danmark og Finland, men det norske forskningssystemet er betydelig mindre¹¹ enn våre nabolands fordi FoU-investeringene, særlig i næringslivet, er lavere. Når prioriteringene i Horisont Europa endres, og flere store forskningsnasjoner assosieres til rammeprogrammet, vil det kreve mer for å opprettholde nivået for norsk EU-retur. Samtidig vil en økning i det norske forskningssystemets kapasitet kreve at næringslivets FoU-investeringer mer enn dobles for at samlet norsk innsats skal komme opp på nivået til våre naboland. Næringslivets FoU-innsats utgjorde 46,6 mrd. kroner i 2024¹², noe som tilsvarer 49 prosent av samlet norsk FoU og 0,91 prosent av BNP. Samlet utgjorde FoU-kostnadene 1,75 prosent av BNP i 2024, noe som tilsvarer en realnedgang på 5 prosent fra 2023. Mer enn en dobling av FoU-aktiviteten i næringslivet fra 2024-nivå er et meget krevende mål som det neppe er realistisk å nå i 2030. På Nato-toppmøtet i 2025 var det bred tilslutning til at 5 prosent av BNP skal gå til investeringer i medlemslandenes forsvar innen 2035, hvorav 1,5 prosent av dette kan gå til kritisk infrastruktur, sivil beredskap, forskning og innovasjon, mv¹³. Så omfattende investeringer innenfor en relativ kort periode vil kreve et solid kunnskapsgrunnlag og økt FoU-kapasitet i akademia og næringslivet.

Regjeringens mål er at de norske offentlige FoU-investeringer skal utgjøre 1 prosent av BNP. Utfordringsbildet som er redegjort for over tilsier imidlertid et behov for høyere vekst. For å sikre omstilling og konkurransekraft trenger Norge økt investering i forskning fra både eksisterende og nye næringer. Offentlig tilrettelegging for utdanning, forskningskompetanse, infrastruktur og kommersialisering fra forskning er viktig, og næringsrettede finansieringsordninger må styrkes betydelig. De siste årene har både Sverige, Finland og Danmark vedtatt ambisiøse offentlige FoU-satsinger som begrunnes i behov for bærekraftig økonomisk vekst, verdiskaping og konkurransekraft. Norge bør ha en tilsvarende offensiv tilnærming. Forskningsrådet opprettholder derfor rådet fra tidligere års budsjettforslag om at offentlige FoU-investeringer må økes til minst 1,2 prosent av BNP. Offentlige investeringer i FoU gir store kunnskapsspredningseffekter og bidrar således til høyere produktivitet og økonomisk vekst over tid¹⁴. Økt innsats skal sørge for at forskningssystemet gir alle samfunnssektorer den kompetansen og kapasiteten de trenger for å møte utfordringer og utnytte nye muligheter, samt dekke en forventet økning i kontingenten til det nye Horisont Europa. Dersom kontingenten dekkes innenfor en uendret ramme, vil det i praksis innebære en overføring fra nasjonale arenaer til EU og således medføre et realkutt.

På de fleste samfunnsområder bygger endringer og utvikling på forskning og forskningsbasert innovasjon. En rapport Copenhagen Economics for Nordisk Ministerråd påpekes det at selv om de nordiske landene er blant de globale lederne innen FoU-intensitet, så har de nordiske landenes relative innovasjonsdynamikk svekket seg sammenlignet med andre økonomier fordi andre land øker

¹¹ Målt i forskerårsverk og samlet FoU-investeringer i andel av BNP.

¹² Langhoff K. og C. Berrios, SSB, 2026: Nedgang i næringslivets FoU i 2024

¹³ Funding NATO | NATO Topic

¹⁴ Fieldhouse, Andrew J., and Karel Mertens. The returns to government R&D: Evidence from US appropriations shocks. Federal Reserve Bank of Dallas, Research Department, 2023.

investeringene i FoU¹⁵. Manglende opptrapping av FoU-investeringene de nærmeste årene kan derfor medføre samfunnsøkonomiske og strategiske risiki. Dette gjelder mulighetene for å utvikle Norges langsiktige verdiskaping og omstillingsevne for internasjonal konkurransekraft. Videre vil evnen til å møte store samfunnsutfordringer, effektivisere offentlig sektor og kapasitet og nasjonal egenevne i sikkerhetspolitiske spørsmål kunne svekkes. Manglende opptrapping vil derfor kunne forsinke eller svekke nødvendig utvikling og omstilling. Delvis opptrapping og gradvis innføring avbøter noe av utfordringene, men vil ikke svare ut kunnskapsbehovene fullt ut.

Nasjonale konkurranse- og kvalitetsarenaer må styrkes

Forskningsrådet skal øke verdien av samfunnets investeringer i forskning og være en drivkraft for utvikling av ny kunnskap. Flere studier peker på positive effekter av konkurranseutsatt FoU-finansiering, blant annet målt i antall publiseringer^{16, 17}, men også merverdi gjennom økt innovasjon og lønnsomhet i næringslivet¹⁸. I en tid med raske og store endringer trengs det kraft i strategiske forskningsprioriteringer for å sikre høy kvalitet, tilstrekkelig kapasitet og samfunns- og næringsmessig relevans.

Forskningsrådets andel av offentlig forskningsfinansiering har gått ned fra om lag 26 prosent i perioden 2011-2019 til 22 prosent¹⁹ i 2025. Med økte forsknings- og innovasjonsbudsjetter bør 30 prosent av offentlige midler kanaliseres gjennom Forskningsrådets konkurransearenaer. En stor nasjonal konkurransearena gjør det mulig å integrere nasjonale og internasjonale forskningsmidler effektivt, særlig med tanke på Horisont Europa. Slik tildeling sikrer høy kvalitet, måloppfølging, flere muligheter for forskningsmiljøene og fremmer internasjonalisering. Arenaene muliggjør også rask iverksetting av forskningspolitiske prioriteringer og har vært sentrale for norsk deltakelse i EUs rammeprogrammer.

Forskningsrådet vil utnytte eget handlingsrom i FoU-budsjettet til å iverksette viktige tiltak innenfor alle prioriteringene omtalt over. Særlig viktig blir det å tilrettelegge for høy norsk deltakelse i det kommende Horisont Europa gjennom tiltak som kvalifiserer norske forskere til å lykkes innenfor nye prioriterte områder.

Forslag til Forskningsrådets tilskuddsbudsjett

I budsjettforslagets del 2 overfor departementene legger vi fram de mer detaljerte forslagene til prioriteringer og satsingsforslag til Forskningsrådets tilskuddsbudsjett for 2028 fordelt på de ulike departementene. Samlet foreslås det endringer innenfor nullvekst og et vekstforslag som for de ulike prioriteringene innebærer følgende (tall i mill. kroner):

¹⁵ Copenhagen Economics: Analysis of Competitiveness in a Nordic Perspective, TemaNord 2026:538 <https://pub.norden.org/temanord2026-538/temanord2026-538.pdf>

¹⁶ Heyard, R., Hottenrott, H. The value of research funding for knowledge creation and dissemination: A study of SNSF Research Grants. *Humanit Soc Sci Commun* 8, 217 (2021)

¹⁷ Xu, L., Li, B., Chen, S. *et al.* Research productivity and novelty under different funding models: evidence from NIH-funded research projects. *Scientometrics* 130, 3743–3771

¹⁸ Pietro Santoleri, Andrea Mina, Alberto Di Minin, Irene Martelli; The Causal Effects of R&D Grants: Evidence from a Regression Discontinuity. *The Review of Economics and Statistics* 2024; 106 (6): 1495–1510.

¹⁹ Inkluderer grunnbevilgninger til instituttsektoren og andre midler som fordeles utenom konkurransearenaene.

<i>Prioritering</i>	<i>Endring innenfor rammen (nullvekst)</i>	<i>Vekstforslag</i>
Et forsknings- og innovasjonssystem for kunnskapsgjennombrudd, omstilling og konkurransekraft	975	885
Klimaomstilling og framtidens klimatilpasning	190	310
Nasjonale sikkerhetsinteresser og et motstandsdyktig samfunn	135	665
Et forsknings- og innovasjonsløft for offentlig sektor	40	505
Ansvarlig utvikling og bruk av framtidsrettede teknologier	50	450

Forskningsrådet vil styrke innsatsen i tråd med prioriteringene omtalt over med om lag 1,4 mrd. kroner innenfor dagens tildelinger. Det vil derfor bli en tydelig satsing også dersom det ikke kommer vekst i tilsagnsrammen, men for enkelte områder vil vekst være avgjørende for å realisere ambisjonene. På alle områder legges det opp til økt mobilisering og samspill med det kommende Horisont Europa og økt innslag av banebrytende forskning.

Sak S 67/26

Godkjenning av porteføljeplan for Samisk samfunn og kultur

Til	Ansvarlig Direktør	Saksbehandler	Vedlegg
Styret	Eva Falleth	Elisabeth Westphal	1. Porteføljeplan for samisk samfunn og kultur
Fra			
Administrerende direktør			

BESLUTNINGSSAK

Forslag til vedtak	Styret godkjenner porteføljeplanen for samisk samfunn og kultur. Porteføljeplanen gjelder fra 1. november 2026. Administrerende direktør gis fullmakt til å gjøre justeringer i planen i tråd med styrets merknader.
---------------------------	---

Kort bakgrunn	Forskningsrådets portefølje styres gjennom 12 porteføljestyrer. Porteføljeplanen er det overordnede styringsdokumentet for hvert porteføljestyre og skal gi søkere og finansierende departementer forutsigbarhet om mål, prioriteringer og tiltak. Porteføljestyret for samisk samfunn og kultur ble oppnevnt med virkning fra januar 2026. Målene i planen er forankret i Forskningsrådets strategi, basert på langtidsplan for forskning og høyere utdanning (LTP), Regjeringens mål for Forskningsrådet (MRS) og andre relevante dokumenter som Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport.
----------------------	---

Hvorfor saken fremmes til dette møtet	Saken fremmes for at styret kan godkjenne porteføljeplanen, slik at den kan tas i bruk som grunnlag for porteføljestyrets prioriteringer og videre arbeid.
--	--

Hovedpunkter	Porteføljestyring Porteføljestyret har et helhetsansvar innenfor porteføljeområdet. Det innebærer å se egne tildelinger og prioriteringer i sammenheng med Forskningsrådets samlede investeringer og relevante internasjonale investeringer. Planens prioriteringer følges opp gjennom en investeringsplan som oppdateres årlig. Porteføljestyret har et rådgivningsansvar for hele porteføljen, mens det direkte handlingsrommet er knyttet til egne investeringer. Det er betydelig overlapp mellom porteføljene, dvs. at samme prosjekt kan inngå i flere porteføljer. Porteføljen skal bidra til fornyelse og høy kvalitet i samisk forskning, bidra til at forskningen har høy relevans for samiske samfunn, institusjoner og samiske og norske beslutningstakere. Porteføljen er tematisk bred og omfatter forskning <i>på</i> samiske forhold, <i>for</i> samiske formål og forskning som skjer <i>ved samiske institusjoner</i>. Porteføljen skal også bidra til at kunnskap, funn og resultater fra porteføljen deles og tas i bruk.
---------------------	--

Planens innretning

Planen skal legge til rette for samspill mellom porteføljestyrene, et helhetlig blikk på investeringene og et tydelig handlingsrom for porteføljestyret.

Mål for porteføljen er avledet av langtidsplan for forskning og høyere utdanning (LTP), Regjeringens mål for Forskningsrådet (MRS) og strategien samt andre relevante dokumenter, som Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport. Måloppnåelse skal følges gjennom et felles sett av indikatorer. Porteføljestyrets prioriteringer bygger opp under ett eller flere mål og operasjonaliseres gjennom den årlige investeringsplanen.

Porteføljeplan for samisk samfunn og kultur

Porteføljen har ingen avgrensning når det gjelder tema, metoder eller teknologier.

Følgende mål er foreslått for porteføljen:

1. Porteføljen skal bidra til fornyelse og høy kvalitet i samisk forskning
2. Porteføljens forskning skal ha høy relevans for samiske samfunn, institusjoner og samiske og norske beslutningstakere
3. Kunnskap, funn og resultater fra porteføljen skal deles og tas i bruk

Porteføljen har følgende fem prioriteringer:

- Porteføljestyret vil prioritere forskning av høy kvalitet og relevans som styrker samiske språk, kulturarv og kunnskapsgrunnlag.
- Porteføljestyret vil prioritere forskning som styrker samiske samfunns levekår, helse og sosial bærekraft
- Porteføljestyret vil prioritere forskning om demokrati, tillit og sikkerhet i et samisk perspektiv
- Porteføljestyret vil prioritere forskning og innovasjon om miljø- og ressursforvaltning og næringsutvikling i samiske områder
- Porteføljestyret vil prioritere at kunnskap, funn og resultater fra porteføljen deles og tas i bruk

Prioriteringene skal støtte både forskningspolitiske mål og kunnskapsbehov i samiske samfunn og fremme bruken av forskningsbasert kunnskap.

Den 21. august ble det arrangert et åpent digitalt innspillmøte for porteføljeplanen med 14 påmeldte. Samme dag ble 13 påmeldte departementer orientert om planen sammen med planen for Forsvarsevne, sikkerhet og beredskap. 31. august 2026 ble det gjennomført en vellykket konsultasjon med Sametinget. Innspillene fra disse prosessene er vurdert og innarbeidet i planen.

Forberedelse / prosess

Porteføljeplanen er utarbeidet i samarbeid mellom administrasjonen og porteføljestyret. Departementene er orientert, det er gjennomført et åpent digitalt innspillmøte, og Sametinget er konsultert.

Videre saksgang

Godkjent porteføljeplan publiseres på Forskningsrådets nettside og gjelder fra 1. november 2026.

Porteføljeplan

Gjelder fra 2026

Samisk samfunn og kultur

Innhold

1	Utfordringsbilde	2
2.1	Porteføljens avgrensning.....	3
2.2	Finansiering	4
2.3	Utvikling av porteføljen	4
3.	Mål for porteføljen	5
4.	Porteføljestyrets prioriteringer og tiltak	5

Om porteføljestyling

Gjennom porteføljestyling skal Forskningsrådet utvikle sin totale prosjektportefølje strategisk og helhetlig for samlet sett å oppnå [målene som regjeringen har satt for Forskningsrådet](#), etterleve [vedtektene](#) og bidra til mål og prioriteringer i [Langtidsplan for forskning og høyere utdanning \(LTP\)](#). Porteføljestyrene skal, hver for seg og samlet, følge opp disse overordnede føringene og realisere Forskningsrådets [strategi](#) innenfor sine respektive porteføljeområder.

Porteføljeplanen er det overordnede styringsdokumentet for hvert porteføljestyre og skal skape forutsigbarhet for søkere og finansierende departementer. Planen gjelder inntil det er behov for oppdatering.

Porteføljeplanen iverksettes gjennom en investeringsplan som oppdateres årlig med utgangspunkt i en porteføljeanalyse basert på tilgjengelig statistikk om porteføljen og øvrig nasjonal og internasjonal FoU-innsats. Investeringsplanen viser hvordan porteføljestyret vil prioritere sine tilgjengelige midler til ulike utlysninger og andre tiltak. Porteføljeanalysen ligger også til grunn for porteføljerapporten, som er porteføljestyrets årlige rapport til Forskningsrådets styre om egen aktivitet og porteføljens måloppnåelse. Analysen er også et viktig grunnlag for porteføljestyrets innspill til Forskningsrådets budsjettforslag og for Forskningsrådets årsrapport.

1 Utfordringsbilde

[Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning \(LTP\)](#) beskriver sentrale samfunnsutfordringer og angir tre overordnede mål og seks tematiske prioriteringer som alle er relevante for samisk forskning. Målene om miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft, samt høy kvalitet og tilgjengelighet i forskning, er særlig aktuelle for samiske samfunn og institusjoner. LTP omtaler urfolksperspektivet hovedsakelig innenfor temaet utenforskap, integrering og samhörighet. Porteføljeplanen legger til grunn at samisk forskning og urfolksperspektiver må adresseres bredere enn det som skisseres i LTP.

[Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport](#) viser hvordan fornorskingspolitikken har skapt langvarige forskjeller, diskriminering og marginalisering av samer og nasjonale minoriteter. Dette kommer til uttrykk på ulike måter i et språklig, kulturelt, geografisk og mangfoldig Sápmi. Dette understreker behovet for tverrfaglig forskning om strukturelle barrierer, og som bidrar til økt kunnskap om samiske samfunn. Slik forskning er avgjørende for å styrke kunnskapsgrunnlaget for

sosial, kulturell og språklig bærekraft i hele landet, og danner et viktig grunnlag for porteføljens overordnede prioriteringer.

Den sikkerhetspolitiske utviklingen i Europa og økende internasjonale interessen for Arktis påvirker samfunnsutviklingen også i Sápmi. Den endrede sikkerhetssituasjonen utfordrer samiske rettigheter. Nordområdenes strategiske betydning forsterker behovet for mer kunnskap om samfunns- og næringsliv, styringssystemer og forvaltningsmodeller i Nordområdene. Innsikt i urfolksperspektiver, erfaringsbasert urfolkskunnskap og samspillet mellom det samiske og storsamfunnet er sentralt.

Porteføljen følger også opp Forskningsrådets strategi ved å bidra til et velfungerende forsknings- og innovasjonssystem. Dette innebærer å styrke og videreutvikle forskningsmiljøer, stimulere til nasjonalt og internasjonalt samarbeid og fremme formidling og bruk av forskningsresultater. På denne måten legger porteføljen til rette for kunnskap som er relevant for beslutningsunderlag for samfunns- og næringsutvikling og langsiktig forvaltning i Sápmi og Norge som helhet.

2. Om porteføljen

2.1 Porteføljens avgrensning

Forskningsrådets portefølje av aktive prosjekter omfatter prosjekter som Forskningsrådet finansierer, som har midler fra EUs rammeprogram for forskning og innovasjon eller finansieringskilder. Forskningsrådet har ansvar for å mobilisere søkere til. Forskningsrådet kategoriserer alle innvilgede prosjekter langs ulike dimensjoner, og denne kategoriseringen danner grunnlaget for inndelingen i tolv porteføljer. Porteføljene er ikke gjensidig utelukkende, men kan overlappe i varierende grad, slik at et prosjekt kan inngå i flere porteføljer. Porteføljen for Samisk samfunn og kultur omfatter alle forskningsråds- og EU-finansierte prosjekter slik de er beskrevet nedenfor.

Porteføljen er tematisk bred og omfatter forskning *på* samiske forhold, *for* samiske formål og forskning som skjer *ved samiske institusjoner*. Tematisk har porteføljen dekket følgende hovedtemaer (i henhold til forrige porteføljeplan): 1) Historie, kulturarv, kulturuttrykk og minnekultur, 2) Språk, 3) Levekår og befolkningsutvikling, 4) Oppvekst og utdanning, 5) Samfunnsbygging og 6) Klima, miljø og næringsvirksomhet.

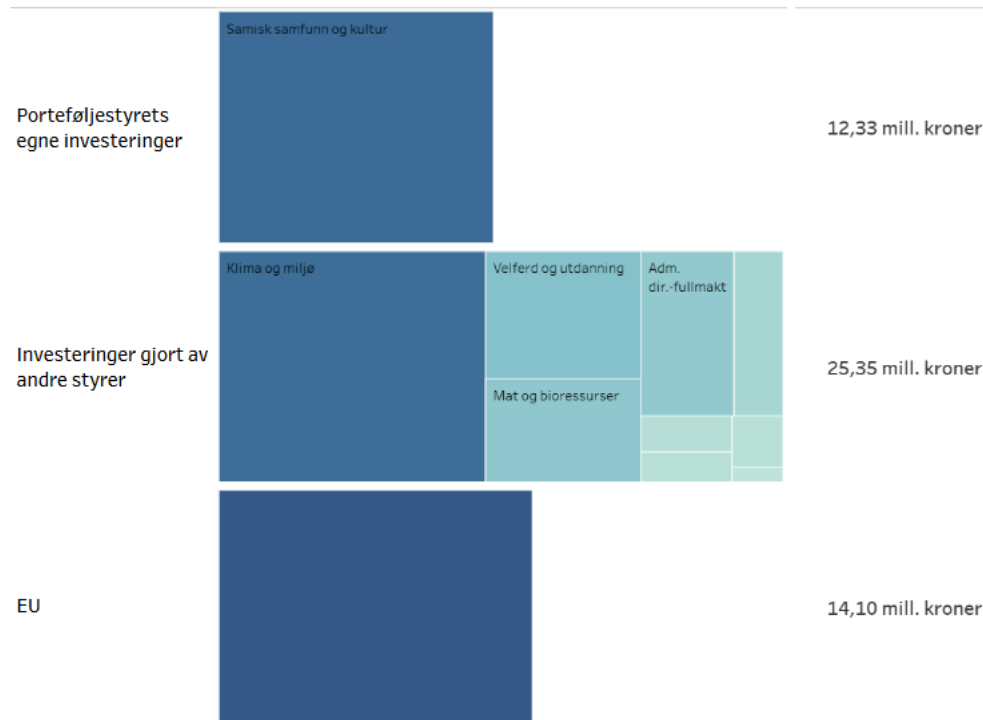
Samisk forskning omfatter forskning som gjennomføres i ulike typer samarbeid mellom samiske forskningsmiljøer, andre forskningsmiljøer med samisk kompetanse og samiske samfunn. Forskningen bidrar også til kunnskapsutvikling og forskningskapasitet på samiske områder.

Porteføljen har ingen avgrensning når det gjelder fag, metoder eller teknologier. Selv om porteføljen er *åpen for alle fag*, har den tyngde i humaniora og samfunnsvitenskap. Samtidig har porteføljen blitt mer tverrfaglig med helsefag og naturvitenskapelige fag sammen med samfunnsfag og humaniora.

Porteføljen inkluderer utfordringsdrevet og grunnleggende forskning. Forskningen har relevans for en rekke sektorer, særlig kultur-, språk- og kunnskapsinstitusjoner (museer, språksentre, arkiver, UH-sektoren), helse- og omsorgssektoren, utdannings- og opplæringssektoren, samt forvaltning og politikkutvikling på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Videre er porteføljen relevant for nærings- og samfunnsutvikling, herunder reindrift, andre naturbaserte næringer og areal- og natur- og ressursforvaltning.

2.2 Finansiering

Porteføljen for Samisk samfunn og kultur var i 2025 på totalt på nesten 52 millioner kroner, som vist i figuren under. Av dette utgjorde den målrettede innsatsen fra porteføljestyret 24 % og finansieringen fra øvrige porteføljestyre 49 %. Derav var de største bidragene fra porteføljene for Klima og miljø, Velferd og utdanning og Mat og bioressurser. Finansieringen fra EUs rammeprogram er 27 %.

Figur 1. Finansieringskilder til prosjektene i porteføljen, 2025. Kilde Forskningsrådet.

I 2025 var det Kommunal- og distriktsdepartementet og Kunnskapsdepartementet som finansierte den målrettede forskningen i porteføljen for samisk samfunn og kultur. I 2026 finansierte disse to departementene til sammen 13,5 mill. kroner. Det har i tillegg vært en positiv utvikling med samfinansiering fra porteføljestyrene Klima og miljø, Velferd og utdanning, Helse og Energi og transport.

2.3 Utvikling av porteføljen

Porteføljestyret har et rådgivningsansvar overfor Forskningsrådets styre. Dette utøves ved å gi råd om sitt porteføljeområde i strategiske saker som budsjettinnspill, strategier, relevante høringer etc. som er av betydning for utvikling og status i porteføljen.

Porteføljestyret vil se egne investeringer i lys av de samlede investeringene i porteføljen og vil basere sine valg på den årlige porteføljeanalysen.

Porteføljestyret vil:

- Styrke grunnleggende fagområder, bygge langsiktig kapasitet i forskningsmiljøene som arbeider med samiske temaer, og dekke kunnskapsbehov som ikke fanges opp i andre porteføljer.

- Samarbeide med andre porteføljestyrer der dette er hensiktsmessig, blant annet gjennom samordning og fellesutlysninger som virkemidler for å sikre samiske perspektiver i hele Forskningsrådets portefølje.
- Fremme deltakelse i relevante internasjonale satsinger, som Horisont Europa og NordForsk.

3. Mål for porteføljen

Porteføljestyret skal stimulere til grunnleggende og anvendt forskning av høy kvalitet. Målet er å styrke kunnskapsgrunnlaget for samiske språk, kultur, samfunnsliv og næringer, og bidra til bærekraftig samfunnsutvikling og kunnskapsbasert politikk og forvaltning.

Følgende tre mål er satt for porteføljen:

Mål 1: Porteføljen skal bidra til fornyelse og høy kvalitet i samisk forskning.

Måloppnåelse vil bli vurdert på basis av blant annet publiseringer, herunder publisering på samiske språk, bibliometriske data, siteringer, rekruttering og kompetansebygging til samisk forskning, og norske fagmiljøers attraktivitet som samarbeidspartnere og deres gjennomslag i internasjonale utlysninger.

Mål 2 Porteføljens forskning skal ha høy relevans for samiske samfunn, institusjoner og samiske og norske beslutningstakere.

Måloppnåelse vil bli vurdert blant annet på grunnlag av porteføljens tematiske innretning, tverrfaglig samarbeid, prosjektporteføljens relevans for politiske beslutningstakere, forvaltningen, utdanningssektoren, næringsliv og andre relevante sektorer, samt forskningens omtale/anvendelse i politiske og offentlige prosesser.

Mål 3: Kunnskap, funn og resultater fra porteføljen skal deles og tas i bruk.

Måloppnåelse vil bli vurdert på basis av blant annet utviklingen i bruker- og allmennrettet publisering og formidling, og samarbeid mellom forskere og samfunnsaktører.

4. Porteføljestyrets prioriteringer og tiltak

Porteføljestyrets prioriteringer og tiltak bygger på Langtidsplanen og Forskningsrådets overordnede strategi. I tillegg har Forskningsrådet en rekke policydokumenter og handlingsplaner som utfyller den overordnede strategi, knyttet til blant annet etikk og samfunnsansvar, åpen forskning, kjønnsbalanse og mangfold, rekruttering og internasjonalt samarbeid (se Forskningsrådets [nettsider for forskningspolitikk og strategier](#)). Mange av disse dokumentene inneholder prioriteringer og tiltak som gjelder hele Forskningsrådets portefølje, og de vil dermed komme i tillegg til porteføljestyrets egne prioriteringer og tiltak listet under.

De årlige tildelingsbrevene fra departementene kan introdusere nye tiltak i tillegg til dem som er beskrevet i planen.

Porteføljestyrets fem tematiske prioriteringer bygger på og opp under hverandre og må sees i sammenheng. Prioriteringene er nummerert og ikke rangert. Prioritering 1 og 5 er overordnede prioriteringer for hele porteføljen, mens prioritering 2,3 og 4 gir tematisk retning for porteføljen.

Prioritering 1: Porteføljestyret vil prioritere forskning av høy kvalitet og relevans som styrker samiske språk, kulturarv og kunnskapsgrunnlag.

(Prioriteringen bidrar særlig til mål 1 og 2)

Samiske språk, kulturuttrykk og kunnskapssystemer er grunnleggende for samfunns- og identitetsutviklingen i lokalsamfunn, og for den kulturelle bærekraften i Norge som helhet. Det er behov for økt kapasitet, kvalitet og langsiktighet i forskningen på språk, kulturarv, minnekultur, historiske prosesser og urfolks-kunnskap. For å sikre høy kvalitet, relevans, økt kapasitet og samfunnsmessig gjennomslag i samisk forskning, vil porteføljestyret benytte tverrgående strategiske virkemidler på tvers av tematiske prioriteringer.

Tiltak:

- mobilisere forskningsmiljøer, styrke kvalitet, kapasitet og rekruttering, særlig der fagmiljøene er små eller sårbare
- styrke bruken av samiske språk som vitenskapsspråk
- fremme metodisk utvikling som ivaretar urfolksperspektiver
- fremme internasjonalt forskningssamarbeid og mobilitet, herunder deltakelse i Horisont Europa og samarbeid med miljøer med sterke urfolksfaglige tradisjoner
- samarbeide med andre porteføljer om felles satsinger innenfor prioriteringene i planen

Prioritering 2: Porteføljestyret vil prioritere forskning som styrker samiske samfunns levekår, helse og sosial bærekraft

(Prioriteringen bidrar særlig til mål 1 og 2)

Det er behov for forskning om levekår, utdanning, oppvekst, befolkningsutvikling, helse og velferd. Dette er områder som ofte påvirkes av historiske forhold, marginalisering, språkbarrierer og geografiske forskjeller. Porteføljestyret vil fremme forskning som kan styrke grunnlaget for politikk-, tjeneste- og samfunnsutvikling.

Tiltak:

- styrke forskning om marginalisering, ekskludering og ulikhet
- styrke forskning om utdanning og oppvekst
- styrke forskning om levekår, helse og velferd
- fremme involvering av samiske samfunnsaktører som brukere, samarbeidspartnere og kunnskapsbærere i forskning
- styrke forskning om betydningen av språk- og kulturtilpasning for kvalitet, tilgjengelighet og likeverd i offentlige tjenester

Prioritering 3: Porteføljestyret vil prioritere forskning om demokrati, tillit og sikkerhet i et samisk perspektiv

(Prioriteringen bidrar særlig til mål 1 og 2)

Det er behov for forskning som styrker demokrati, tillit og samfunnssikkerhet. Dette innebærer kunnskap om hvordan urfolks rettigheter, institusjoner og kunnskapssystemer bidrar til bærekraftig samfunnsutvikling og robuste lokalsamfunn.

Tiltak:

- styrke forskning om samiske styringsstrukturer, og forholdet mellom disse og andre styringsstrukturer
- styrke forskning om beredskap og urfolksperspektiver i nordområdene

Prioritering 4: Porteføljestyret vil prioritere forskning og innovasjon om miljø- og ressursforvaltning og næringsutvikling i samiske områder

(Prioriteringen bidrar særlig til mål 1 og 2)

Klimaendringer og økende press på areal-, natur og ressursforvaltning, påvirker næringsutvikling og livsformer. Raske samfunnsendringer gjør det nødvendig å styrke kunnskapsgrunnlaget disse forholdene, herunder reindrift og tradisjonskunnskap.

Tiltak:

- styrke forskning og innovasjon for bærekraftig næringsutvikling
- styrke forskning som innlemmer urfolkskunnskap i klimarelaterte problemstillinger
- styrke forskning om bærekraftig areal-, natur og ressursforvaltning

Prioritering 5: Porteføljestyret vil prioritere at kunnskap, funn og resultater fra porteføljen deles og tas i bruk

(Prioriteringen bidrar særlig til mål 3)

Porteføljestyret vil styrke formidling, tilgjengelighet og bruk av kunnskap.

Tiltak:

- styrke samarbeid og kunnskapsdeling mellom forsknings- og innovasjonsaktører, nærings- og samfunnsaktører, offentlig forvaltning og allmenheten
- legge til rette for rekruttering og at doktorgradsprosjekter kan utvikles i samarbeid mellom forskningsmiljøer, næringsliv og offentlig sektor

Sak S 67/26

2. tertialrapport 2026

Til	Ansvarlig Direktør	Saksbehandler	Vedlegg
Styret	Tove K. Stølen	Tom Skyrud / Ørjan Munkvold	2.Tertialrapport 2026

Fra
Administrerende direktør

Forslag til vedtak Styret tar 2. tertialrapport til orientering og slutter seg til de vurderinger som administrasjonen har gjort.

Bakgrunn

Administrasjonen legger hvert tertial frem en rapport som gir styret en samlet vurdering av utvalgte resultater, økonomi, virksomhetsrisikoer og gjennomføringsevne. Rapporten som legges frem nå er per andre tertial 2026. Rapporten følger opp Kunnskapsdepartementets krav til styring og kontroll slik det er beskrevet i tildelingsbrevet.

Hvorfor saken fremmes til dette møtet

Saken legges fram for at styret skal ta stilling til administrasjonens samlede vurdering, vurdere de vesentligste virksomhetsrisikoene og gi eventuelle styringssignaler for tredje tertial.

Hovedpunkter

Forskningsrådet leverer i hovedsak som planlagt, og det er ikke registrert forhold som samlet sett vesentlig svekker måloppnåelsen eller alvorlige internkontrollavvik som svekker driften. Samtidig er risikobildet blitt mer krevende. Dette gjelder særlig belastningen knyttet til samtidige endringer i arbeidsprosesser og digital støtte gjennom Tibi, lavere utbetalinger på tilskuddsbudsjettet enn opprinnelig prognosert, økt bruk av KI i søknader og behovet for å styrke enkelte kontrollområder som grunnlag for godkjenningen av årsregnskapet for 2026.

1.Endringer i overordnede virksomhetsrisikoer

Forskningsrådet følger opp virksomhetsrisikoene gjennom tiltak med tydelig ansvar og framdrift. Det er nå 14 virksomhetsrisikoer på risikokartet, tre flere enn ved første tertial. Ingen risikoer er tatt ut, men enkelte er justert eller endret. Tiltak er igangsatt for alle risikoene. Endringene i risikobildet øker kravene til prioritering av kapasitet og lederoppmerksomhet. Administrasjonen vurderer at risikoene kan håndteres gjennom de tiltakene som er etablert.

- **iFront og Tibi**

iFront-prosjektet følger vedtatt leveranseplan og økonomisk styringsramme, og planlegges avsluttet ved utgangen av 2026. Etter prosjektavslutningen går videreutvikling av arbeidsprosesser i investeringsprosessen og Tibi over i en videreutviklings- og forvaltningsfase.

Organisasjonen står nå i en krevende endringsperiode, med omfattende og samtidige endringer i arbeidsprosesser og digital støtte gjennom Tibi. Både interne og eksterne brukere

opplever at Tibi foreløpig ikke gir tilstrekkelig funksjonell støtte til behovene og de nye arbeidsprosessene. Det er satt av noe kapasitet i iFront-prosjektet til justeringer høsten 2026, men de større funksjonelle forbedringene vil måtte gjennomføres i 2027. Ambisjonen er derfor å videreføre om lag samme ressursinnsats til videreutvikling av løsningen gjennom hele 2027 som iFront har hatt høsten 2026.

Arbeidsbelastningen som følge av dette følges regelmessig opp i samarbeid med Hovedverneombudet.

- **Lavere utbetalingstakt på tilskuddsbudsjettet**

Per andre tertial er det utbetalt 57,4 prosent av årsbudsjettet, inklusive grunnbevilgninger. Utbetalingene er lavere enn budsjettet, hovedsakelig som følge av overgangen til etterskuddsvis, fakturabasert utbetaling. Utviklingen følges opp gjennom analyser, oppdaterte prognoser og dialog med de største tilskuddsmottakerne og Kunnskapsdepartementet. Administrasjonens vurdering er at utviklingen så langt i hovedsak skyldes endret utbetalingsmåte, men at usikkerheten i prognosene tilsier fortsatt tett oppfølging. Det vises til egen sak i dette styremøtet.

- **Økt bruk av KI i prosjektsøknader**

KI kan gjøre søknader språklig og strukturelt bedre uten at prosjektkvaliteten øker, og dermed svekke søknaden som grunnlag for å velge de beste prosjektene. Økt søknadsvolum kan samtidig gi høyere kostnader og kapasitetsbelastning. Administrasjonen vurderer at utviklingen på sikt vil kreve endringer i søknads- og vurderingsprosessene.

- **Grunnlaget for godkjenning av årsregnskapet for 2026**

Mangel i de generelle IKT-kontrollene kan svekke grunnlaget for godkjenningen av årsregnskapet, jf. Riksrevisjonens revisjon for 2025. Risikoen følges opp gjennom styrket tilgangsstyring, bedre logging og kontroll av endringer. Administrasjonen prioriterer tiltak som er nødvendige for å etablere et betryggende kontrollgrunnlag for årsregnskapet. Framdriften følges tett, også med bistand fra intern revisor.

2. Investerings- og tilskuddsvirksomheten

Investerings- og tilskuddsforvaltningen er i en større omstilling. Økt søknadsvolum, endring av arbeidsprosesser, innføringen av Tibi, KI-genererte søknader og overgangen til etterskuddsvis, fakturabasert utbetaling påvirker arbeidsprosesser, kapasitetsbehov og risikobilde.

Forskningsrådet har mottatt om lag 6 500 søknader, 11 prosent flere enn på samme tidspunkt i fjor. Det forventes 95 utlysninger i 2026, hvorav 39 gjennomføres i Tibi. I 2025 ble det gjennomført totalt 74 utlysninger.

Samlet stiller utviklingen større krav til effektivitet og kontroll i søknads- og tilskuddsforvaltningen. Administrasjonen vurderer at aktiviteten så langt kan håndteres innenfor gjeldende rammer, men at det er begrenset buffer for ytterligere volumøkning.

3. Rådgivning

Forskningsrådet har levert råd, evalueringer og kunnskapsgrunnlag til flere departementer, blant annet om europeiske virkemidler, maritim omstilling, transportforskning, kritiske råmaterialer og forskningssikkerhet. Leveransene understøtter departementenes politikkutvikling og sektoransvar.

Administrasjonens vurdering er at rådgivningsoppdragene i hovedsak er levert som planlagt, og at det ikke foreligger vesentlige avvik som krever særskilt oppfølging.

4. Driftsøkonomi

- Regnskapet viser et forbruk på 541,7 mill. kroner, tilsvarende 96 prosent av periodisert budsjett og 59 prosent av årsbudsjettet. Utviklingen er i hovedsak i tråd med plan. Prognosene for tredje tertial tilsier at planlagt aktivitet kan gjennomføres innenfor gjeldende økonomiske rammer.
- Personalkostnadene utgjør 54,6 prosent av driftsutgiftene og er innenfor måltallet på 55 prosent. Prognose for utgangen av 2026 er på 57 prosent. Ved utgangen av andre tertial hadde Forskningsrådet 422 årsverk, ni flere enn ved begynnelsen av året. Økningen skyldes i hovedsak nye oppdrag. Samtidig påvirkes den tilgjengelige kapasiteten av sykefravær og turnover. Sykefraværet er 4,5 prosent, over målet på 3,8 prosent. Turnoveren er 4,9 prosent og innenfor måltallet på mindre enn 10 prosent.

Administrasjonen vurderer risikoen for et underforbruk på mer enn fem prosent ved årets slutt som lav. Kapasiteten er samlet sett tilstrekkelig til å ivareta planlagte oppgaver, men kombinasjonen av ordinær drift og samtidige endringer i arbeidsprosessene gir høy belastning i organisasjonen. Nye behov må derfor i hovedsak håndteres gjennom omprioritering, eller gjennom økte bevilgninger fra oppdragsgiverne. Økningen i sykefraværet følges opp gjennom analyser av hvor fraværet har økt, og om utviklingen kan ha sammenheng med funnene i medarbeiderundersøkelsen.

5. Arbeidsmiljø

Medarbeiderundersøkelsen ble gjennomført i september med en svarprosent på 86. Resultatene viser en nedgang fra forrige måling. Forskningsrådet ligger likevel på nivå med andre statlige virksomheter på de fleste områdene.

Ledelse, rolleklarhet og samarbeid er fortsatt styrker. Rammevilkår, arbeidsbelastning og anbefalingsvilje er de viktigste utfordringene, hvor anbefalingsvilje ligger tydelig under benchmark og har hatt en negativ utvikling siden april 25. Tilbakemeldingene i kommentarene peker særlig på behov for bedre oppfølging av endringer og større involvering av medarbeidere i sentrale beslutninger.

Administrasjonen vurderer at resultatene må ses i sammenheng med omfanget av samtidige endringer i organisasjonen. Resultatene analyseres grundigere for å finne gode virksomhetsovergrepene tiltak.

6. Endringsprosjekter

iFront er det største prosjektet som gjennomføres. De øvrige endringsprosjektene følger i hovedsak planen. Arbeidet med strategiimplementering og videreutvikling av virkemidlene er i rute. Det nye porteføljestyret for forsvarsevne, sikkerhet og beredskap er operativt, og porteføljeplanen er godkjent. Etableringen av gradert nett er i slutfasen. Lokaler og teknisk infrastruktur er ferdigstilt, og arbeidet er nå rettet mot ferdigstilling av internkontroll, rutiner og kompetansetiltak for sikker håndtering av gradert informasjon. Utviklingen av et søknadssystem for håndtering av graderte søknader er stilt i bero. Svartjenesten har vært i drift i ti måneder og viser positiv utvikling.

7. Oppfølging av revisjoner

Oppfølgingen av revisjonene som er gjennomført av internrevisor, er i hovedsak igangsatt eller langt gjennomført. Enkelte tiltak krever bred forankring, opplæring og innarbeiding av ny praksis. Disse tiltakene kan ta lengre tid enn opprinnelig planlagt.

Administrasjonen prioriterer tiltakene etter risiko. Tiltak som har betydning for årsregnskapet, tilgangsstyringen og andre sentrale internkontroller, gis høyest prioritet. For øvrige tiltak legges det vekt på at endringene skal ha tilstrekkelig kvalitet og faktisk bli etterlevd i organisasjonen.

Risiko og økonomiske / Ressursmessige konsekvenser

Rapporten innebærer ikke nye økonomiske vedtak.

Oppfølgingen av prioriterte risikoer og tiltak krever tydelig kapasitetsstyring. Nye behov må som hovedregel håndteres gjennom omprioritering, med mindre utviklingen tilsier særskilte beslutninger.

Forberedelse / prosess

Tertialrapporten er utarbeidet på grunnlag av rapportering fra ansvarlige områder.

Rapporten ble lagt frem for fagforeningene 14. oktober, og medarbeiderundersøkelsen ble behandlet i AMU 7. oktober.

AMU og fagforeningene merker seg svakere resultater i medarbeiderundersøkelsen og peker særlig på arbeidsbelastning, rammevilkår og behovet for god oppfølging av endringer. AMU fremhever de tre pågående sentrale innsatsområdene, mens fagforeningene særlig uttrykker bekymring for Tibi, endrede arbeidsprosesser og økt sykefravær. Begge understreker behovet for tiltak på virksomhetsnivå.

ÅRSHJUL 2026 – oppdateres gjennom året

Styremøte	Budsjettforslag år +2 (2028)	Budsjett år +1	Årsrapport år -1	Annet fast	Seminar	Annet	Sted
6. februar			Beretning/ Framtidsutsikter		Strategi	Innledende diskusjon om strategi	Lysaker
11.-13 mars			Vedtak	Internrevisjonsplan Porteføljeanalyse			Brussel
23. april	1.utkast					Vedtak strategi og handlingsplan	Lysaker
1.juni	Vedtak	Fordeling planleggingsrammer		Forberedelse Etatsstyringsmøte			Lysaker
2. juni				Etatsstyringsmøte		Oppsummering etter Etatsstyringsmøte	KD
10.sept					KI i investeringsprosessen	Porteføljeplan forsvarsevne, sikkerhet og beredskap	Lysaker/ digitalt
22.okt.	Vedtak budsjettforslag 2028			2. tertialrapport		21. okt: Forskningssamtalen	Lysaker
3.des.		Fordeling FoU-budsjett Godkjenne investeringsplaner 2027				Driftsbudsjett 2027	Lysaker

Møter i 2027

1/27 Fredag 5. februar kl. 10-16
 2/27 Torsdag 11. mars kl. 10-16
 3/27 Torsdag 22. april kl. 10-16
 4/27 Mandag 31. mai (foreløpig)

5/27 Torsdag 9. september, evt. reise 8.–10. september, (foreløpig)
 6/27 Torsdag 21. oktober (foreløpig)
 7/27 Torsdag 2. desember (foreløpig)